

Ля Ганцавіч стаіць аб'ект, страшнейшы за Чарнобыль. С.3

**Рэжуць коней,
бо няма
чаго есьці**

Беларуская вёска бяднёе, лічбы на гэты контнёймольныя. У Магілёўскай вобласці сёлета вытворчасць сяльгаспрадукцыі звышліся амаль на 16%. Статак жывёлы скараціўся на 82 тысячи галоваў. Рэзалі нават коней — больш чым 2000. Но няма чым карміць. Толькі блізу 65% ад патрэбнай кармавой масы назапашана. Прычым кармы ўдвая менш сыйтныя, чым трэба.

**Тым, хто крадзе, і
тym, хто ловіць**

Праект бюджету краіны на 2000 год найбольш значныя выдаткі прадугледжвае на сельскую гаспадарку і праваахоўную структуры. Выдаткі на органы парадку павысіліся ў 3 разы ў параўнанні з мінулым годам і складуць больш за 127 мільярдаў рублёў. Выдаткі на навуку будуть каля 38 млрд., а на прымесловасць, энергетыку і будаўніцтва — 24,5 млрд. рублёў. Памеры пазабюджэтнага фонду на падтрымку сяльгасвиртвцаў падвысіцца больш чым на 450%.

**Калгас закадаваў
альлаголікаў**

І вось у адной з гаспадарак Бялыніцкага раёну вырашылі радыкальна разабрацца з п'янствам — старшыня прапанаваў калгасынкам закадавацца ад залежнасці ад пітва за гроши калгасу. Умова была адна: калі закадаваны калгасынок усё ж вып'е, усе выдаткі будзе вяртаць дзесяцікроць. Пропанава вяскоўцам спадабалася. Амаль 20 чалавек пайшлі на такі крок. І пакуль ніхто не папаўся. Нават па Новы год.

Сымон Глазітэн

Наша Ніва

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пяцідзёнкі. №2 (159) 10 СТУДЗЕНЯ 2000 г.

Хлопцам сумна

Рэжыму у Чачні
забавілісь зоркі
эстрады.
Як амэрыйканцу
у В'етнаме...

Пушкінскія Каляды ў Бабры

У новым стагодзьдзя я нарэшце адчуў смак і сэнс слова Каляды. Для гэтага трэ было сесьці ў электрычку аршанскае кірунку і паехаць у мясточку Бобр, дзе жыве прыгожая пара Алесь і Яніна Пушкіных, і начын зь першым рухам цягніка прыемна здзіўляцца: вось у тваім вагоне, сярод дачнага і п'яногона народу, у адным кірунку з табой едзе Вінцук Вячорка зь сям'ёй. Разам съезі на станцыі Бобр і з паглядом даўно знаёмых людзей адчуць, што табе тут рады. Значыць, ты прыехаў туды. Пазнаць пушкінскую хату па беларускім съязгу над страхой і зразумець, што Алесь не зьбягаў з гораду, а вярнуўся туды, дзе можна адчуваць сябе гаспадаром сваёй радзімы.

Сядзячы сярод мілых людзей з Бабру, Менску і Воршы, слухаючы старыя паганскае песні пад гармонік з бубнам, узьнімаючы кілішкі з самагонкай «Бобр», разглядаючы карціны і абрэзы па сценах і ўсевядомляючы, што ў Беларусі ў гэтым ж самую хвіліну не ў адной толькі гэтай хаце сабраліся беларусы за съяточным сталом, — у які ўжо раз здзіўіцца — адкуль у гэтай краіне столькі мярзоты і бруду? Пасыль шумнай грамадою хадзіць па начным мя-

стечку, дзе ў большасці

хат будуць радыя пачуць: «Адчыній варата, каляда прыйшла». Здзіўіцца праспектавай шырынёю адной зь местачковых вуліц, і адчуць нашмат большае дзіве ад тлумачэння гэтага сакральнага мясцовым гісторыкам. Акідалася, што я стаяў на самай сапраўднай Старой смаленскай дарозе, па якой адступала армія Напалеона. А сам палкаводзе загадаў менавіта ў Бабры спаліць свае зьніслеўленыя штандары. Скончыць шумнае шэсьце ў хаце Алесевых бацькоў і з радасцю выпіць чарку з жывым «ворагам народу»,

I скончыць съяты вечар катаннем на санках з высокага берагу рэчкі Бобр. З забытым недзе ў мінулым веку дурнінем і бесклапотнасцю.

А на раніцу ўжо здзіўіцца ў бабруйскай царкве, расыпісанай Пушкінам. Расыпісанай так, быццам тут працавалі два мастакі — майстра іконапісу і сямігадовы хлопчык зь неўтайманай фантазіяй. Вось уверсе па-над аблокамі Мікола-Цудатворца, ахойнік падарожнікай, а ўнізе марскі бераг, пльве пароход пад белым флагом «ворагам народу»,

малёт з адпаведнымі колерамі на хвасьце, усплыва падводная лодка... Абрац нашага стагодзьдзя. А вось ля «Страшнага суда» зьдзіўленню майму сапраўды не было межаў. Як думаець, каго я ўбачыў у пушкінскім пекле? Едзьце, падзіўцеся.

Каляды — добрае слова. Яно смачна пахне марозам і дымам з комінаў. На Каляды як ніколі хochaцца гаварыць людзям прыемнае. А па Калядах карціца дачакаца наступных. Як файні, што век толькі пачынаецца. І я ведаю, куды трэба ехаць съяткаваць наступныя Каляды.

Зміцер Бартосік

Быкаў не вяртаецца ў Беларусь

Васілю Быкаў учора ў Балышым тэатры ў Маскве ўручылі прэмію расейскага алігарха Беразоўскага «Трыумф» — ён раздзяляў яе з расейскім драматургам Валодзіміром, дырыжорам пециярбурскае Марынік Гергіевым і мімам Палуніным. Быкаў на цырымоніі сказаў, што пакуль ня вернецца ў Беларусь. У сёньняшнім нумары «НН» ён друкуе новую прыпавесьць, у якой напосіць моцны ўдар па беларускіх алтымістах. *Старонка 10.*

Севярынец спадзяеца на Бога

«Хрысьціянскі рух на Маскву», прычым менавіта з Беларусі, будзе самым магутным ударам у сарца імпэрыі «трэцяга Рыму». Выратавацца Рәсей духовой экспансіяй прасвятылення і пропаведзі — гэта табе не паніча-палітычны ўзёкі ў НАТО. Таму на бойсе Рәсей. Мы, можа быць, збавім яе ад зла — з Богам». Лідэр Маладога Фронту Павал Севярынец заклікае да пратэстанцкай эвангелізацыі беларускага руху і адмаўляе палітычную барацьбу. Яго прасякнуты дзесятнастачленным масіянізмам ліст напісана выклікае дыскусію. *Старонка 11.*

**Чачэнцы
праправалі
блякаду
Грознага**

У Маскве паніка

Не пасьпелі пасохнуць чарнілы на апошніх ельцынскіх загадах, не пасьпей яшчэ Пуцін пагарцаўца ў новай якасці «выконваючага абавязкі», як Грозны разам з суседнімі аўламі Алхан-Кала ды Алхан-Юрт і горад Аргун ізноў цалкам перайшлі ў рукі чачэнскага войска. У расейскіх каляпальчычных і журнالісткіх колах ізноў загаварылі пра сцэнар 96-га году. Тады вялікая групоўка расейцаў была заблякаваная ў Грозным і зыніччаная дазванья...

Цяпер расклад сілаў усё ж іншы. Чачэнскіх жаўнерараў значна менш, і ўся Чачэнія амаль зруйнавана бомбамі. Аднак расейскія бліцкрыг не прайшоў. Чачэнцы праправалі блякаду сваёй сталіцы. 3 і 5 студзеня прарывы адбыліся на ўсіх накірунках. У выніку пе-радавыя часткі расейскіх войскаў апынуліся зноў у аблозе. Толькі паводле афіцыйных звестак, пепрададзеных Інтэрфаксам, загінула 78 і паравана 155 расейцаў. Аднак нават самыя патрыятычныя агенцтвы Рәсей ставяцца да гэтых лічбаў падазронна. Спалучаючы розныя звесткі, можна, аднак, зразумець тое, што страты з боку расейцаў узрастаюць ўдвай. Штодня гінучы і калечачца дзясяткі жаўнерараў. Невыпадкова ў Маздок перакінуты сёньняй пераносны шпітал «Скальпэль», створаны ў самалёце Іл-76. Зь яго на дапамогаю, згодна з афіцыйнай расейскай вэрсіяй, вайскоўцы, якія атрымалі цяжкія раны, будуть апаратуру настаўляцца ў Рәсей. Але і раней параненых паспяхова звізлі авіяцыяй. А тут раптам «Скальпэль»...

Расейцы ды іхнія памагатыя на чале з крымінальнікам Гантэміравым, змушаныя адыйсьці на тыя пазыцыі, зь якіх да Калядаў, больш як трох тыдні таму, пачыналася аблога чачэнскай сталіцы. Больш за тое, чачэнскім сілам пашчасціла прарвацца ў даўно «зачышчаныя» раёны. Напрыклад, узнавіліся жорсткія бай ў «спакойным» Старапрамыслоўскім раёне. Цяпер, атрымаўшы выйсце з гораду, у раёне аула Карабы й станцыі Ярмолаўка, чачэнцы наўпраст злучыліся са сваім асноўным войскам у ваколіцах Урус-Мартана. Усёй гэтай пераможнай аперацыяй кіравалі вядомыя камандзіры Арбі Бараем і Шаміль Басаеў, пра якіх расейцы днімі забываюці, што яны «забітыя»...

Працяг на старонцы 5.

2 З УСЁЙ КРАІНЫ

Праніклі ў логава рэжыму

5 студзеня прадстаўнікі пра-ваабарончай арганізацыі «Ліга правоў чалавека» правялі акцыю з патрабаваннем адстаўкі Лукашэнкі і прыцгненія да адказнасці чыноўнікаў ягонага апарату ў самой разыдэнцыі дыктатара. Аб 11-й раніцы калі разыдэнцыі сабраліся 40 чалавек. Ахова

дала ім праісьці. ў грамадскую прыёмную Лукашэнкі, а яны там правялі сход, дзе і прынялі свае патрабаваныні. «Ліга правоў чалавека» — гэта арганізацыя, якая на сваім сходзе вызваліла ад пасады старшыню Лігі Яўгена Новікава і ў выніку не прыйшла перарэгістрацыі.

Газ і торф

Прэзыдэнт канцэрну «Белпальгас» Эдуард Таўпенец даў справаздачу пра дзеянісць прадпрыемства: аплочвансць прадукцыі давялі да 90%, за год у краіне газіфікавалі 51 тысячу кватраў, а 44,7 тысячи перавялі на звадкаваны газ — у Леплі, Лагойску, Быхаве, Горках, Хоцімску. У наступным годзе дадуць газ, спачатку звадкаваны, а там і натуральны ў Мазыр, Вялейку, Сянно і ў раён возера Нарач, каб там меней забруджвалася паветра. Агульная даўжыня газасетак у нас сягнула

20 тысяч кіляметраў. За газ Беларусь плаціць Ресеі на траціну меней, чым Польша. Каб эканоміць, у Беларусі хочуць найперш пабольшыць выраб брыкету з торфу да 1,5 млн. штук, а таксама пачаць прэсаваць торфалігніавыя брыкеты з адкідаў сьпіртавой вытворчасці. Апроч таго, думаюць на газ перавесыці камунальны транспарт — ён так і так далёка ня ўядзіць. Але тут праблема — у Менску газазаправак бракуе, а ў абласцях яны пустуюць і прастойваюць.

Антысэмітізм

Жыдоўская грамада Беларусі прыхтуе судовую позму да менскага выдавецтва «Праваслаўная ініцыятыва». Пад Каляды ў краме праваслаўнае літаратуры ў Менску на Берасцянскай звязалася книга «Вайна па законах ніасці», у якой сцівярджаецца, што ХХ ст. -- стагодзьдзе барацьбы сусветнага жыдоўства з хрысціянствам (найперш з праваслаўем). Складальнікі книгі саб-

ралі ў кнігу антысэміцкія артыкулы і выказваюць спадзяванье, што жыдоў будуць біць, заклікаючы чытачоў дапамагаць Лукашэнку, якога называюць «абаронцам усіх славянаў». На жыдоў жа сцівісаюць нават чарнобыльскую катастрофу. Леанід Левін, лідар габрэйскай грамады, скіраваў ліст да мітрапаліта Філарэта з просьбай патлумачыць удзел царквы ў выданыні кнігі.

Барысаўскія наўіны

У Барысаве ўсё спрабуюць прыціснуць самы буйны на Меншчыне (прадаецца ў Барысаве, Крупках, Смалявічах і Жодзіне) незалежны штотыднёвік «Барысаўскія Навіны» — цяпер скончылі ўжо трэцюю за падвойны праверку. Усе рэзвізіі завяршаюцца грашовымі карамі. У выніку апошній за «неабсна-

ванае павышэнне цены газеты пры продажу ўраздроб» газэце прысудзілі 300 тысяч дэнамінаваных рублёў штрафа. Акрамя ўсяго, з газетаю судзяцца два важныя мясцовыя чыноўнікі. Рэдактары, Анатолія Букаса, найбольш засмучылі, што «Белсаўздрук» за продаж забірае 34% продажнага кошту сабе.

ПДВ бяруць авансам

Праблему-2000 стварылі ў нас не кампьютеры, а ўрад: са студзеня ўрад загадаў па-іншаму вылічаць падатак на даданую вартасць і ўвёў новыя формы дакументаў, прычым некаторыя з іх былі надрукаваныя толькі 29 сінтября. Банкі 3 і 4 студзеня не працавалі. Пры новым метадзе вылічэння ПДВ аб'ектам вылічэння стане ня ўласна даданая вартасць, але абарот па продажу тавараў і паслуг. Зараз належна да выплаты ў бюджет суму ПДВ будзе вызначацца як розніца паміж сумай падатку, прадстаўленай пакупніком гатовай прадукцыі, і сумамі,

выплачанымі пастаўшчыкамі за сырэвіну, камплементуючы і ўсякі матар'ял. Пры гэтым у разліковых і плацёжных дакументах ПДВ будзе вызначацца асобным радком. Ставак ПДВ будзе трох: звычайная 20%, ільготная — 10% і нульвая. Калі прадукцыю працуе па рэгульаваных цэнах, дык ПДВ будзе 9,09 або 16,67%. Усё гэта трохі ўскладніе бугальтэрыю. Робіцца гэта дзеля таго, каб напоўніць дзяржаўны бюджет — цяпер частку падатковых плачажоў будуць звідзіраць з прадпрыемстваў.

ПАЗЫТЫВЫ

Умацаваньне абараназдольнасці КНР

У маёй бабулі з польскіх часоў засталіся прыгожыя бляшаначкі ад кітайскай гарбаты. Малы, я любіў сабе ўяўляць, гуляючы імі на печы, як жаўтаскуры чалавек у чырвоным халаце з залатымі драконамі мяніць у нашай вёсцы са гарбату на малых парсючоў альбо шытыя дзедам хамуты. У пэўным сэнсе так яно і было. Канечне, без асабістай сустрэчы вытварцаў. Праз гроши.

Цяпер усё ўскладнілася. Доля бартэру ў гандлі прамысловымі таварамі паміж Беларусі і Расеяй дасягнула 61%. Пры tym што мы ўжо разоў пяць браталіся. Вось і пачынаюць разважаць, што лепей: шостая частка Зямлі Ресея

З ПІНШЧЫНЫ

Вэйцман Вэйцману не раўня

Пакуль Лукашэнка сустракаўся ў Ізраілі з прэзыдэнтам Эзэрам Вэйцманам, якому пагражае імпічмент за фінансавыя махінацыі, у Мотальскім музэі прыкрылі экспазіцыю, прысьвяченую Хайму Вэйцману, першаму прэзыдэнту Ізраілю. Гэты, як вядома, быў родам адсюль.

У Пінску страйк і гвалт

У Пінску базарныя прадпрымальнікі на гэтым тыдні страйкавалі. Ім абвесьцілі, што тым з іх, хто ня мае даведак аб сэрыфікацыі і гігіенічнай рэгістрацыі тавараў, не дадуць гандляваць. Апроч гэтага, пачынаючы з Новага года, акрамя фіксаванай стаўкі падатку, яны нечакана мусіць сплочваць яшчэ 20% падатку на даданую вартасць. Гандляры маюцца страйкаваць, пакуль не ўядуць прымальнай працэдуры сэрыфікацыі і ня спросіць систэмы падаткаў.

З ПАДНЯПРОЎЯ

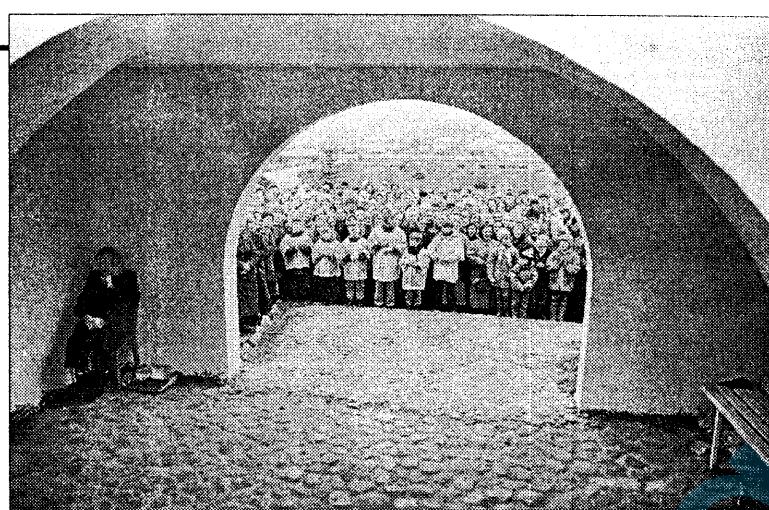
Пратэсты ў Бабруйску

У Бабруйску 4 студзеня адбыўся несанкцыявы «Ланцуг Свабоды», наладжаны Маладым Фронтом і іншымі дэмакратамі. Чалавек 40 выйшлі на цэнтральную вуліцу і цэлую гадзіну стаялі з запаленымі сівечкамі. Міліцыя і АМОН ніколи не шманалі і не пабралі, хоць і зъяліліся да маніфэстантаў.

На Валянціна — «Беларусь у Эўропу»

14 лютага, на дзень Святога Валянціна, Малады Фронт зноў (у пяты раз) выведзе сваіх прыхільнікаў на сівяточную акцыю

Моладзь будзе зьбірацца, дзе ў традыцыянальной — на плошчы Свабоды, насупраць пасольства Францыі. Адтуль маладафронтавуці рушацца па пасольствах эўрапейскіх краінаў і ўручыць паслам сіяточныя пэтыцыі. У аргамітэту выйшлі Севярынец, Пяetroўцы і іншыя. Звычайна ўлады студонтам адмаўляюць, але тыя рэпрэсіяў не баяцца дзеля моцнай падтрымкі з-за мяжы. Ужо сёлета 30

Фота Анатоля Клешчука

23 НОВЫЯ СЬВЯТЫЯ

Летась Сынод Беларускага экзархату Расейскай Праваслаўной Царкви кананізаваў 23 сівятароў, якія прынялі пакутніцкую смерць за Веру ў 30-50-я гады XX стагодзьдзя

Пошук імянаў і біографіяў кілірыкай Менскай епархіі, закатаваных бальшавікамі, пачаўся піцьцем гадоў таму а.Фёдар Крывасус у архіве КГБ. Сярод новых беларускіх сівятаў настаяцель менскай царквы абраза Божай Маці «Усіх тужлівых радасці» пратаярэй Уладзімер Хіраска, які памёр у 1933-м, адразу пасля выхаду з турмаў, айцец Васіль Ізмайлай, настаяцель Барысаўскай храму, які памёр у тым годзе на Салаўках, куды яго саслалі за то, што не хацеў перадаваць царкву «абнавлёнцам», якія падтрымлівалі савецкую ўладу. Ярэя Пятра Грудзінскага, былога дэпутата Дзярждумы ад сялянаў, настаяцель царквы ў мястэчку Цімкавічы, што на Случчыне, расстраліўся ў 30-м. Наставацеля Свята-Троіцкага храму вёскі Цялядзівічы з той жа Капыльшчыны Валеар'яна Навіцкага, расстраліўся тады сама. Проста на месцы расстраліўся ў 33-м разам з групою вернікаў сівятаў Ўладзімера Хрышчановіча з мястэчка Язиль, што ля Старых Дарог. Былі расстраліўшы ў 33-м сівятаў Іван Вячорка з вёскі Крываносы на Старадарожчыне, Сяргей Радакоўскі з вёскі Таль Любанская раёну. Айцец Уладзімер Талюш, арыштаваны за збор

Цяпер адмысловая камісія зьбірае для кананізацыі звесткі пра іншых пакутнікаў. А пакуль кожны год 28 кастрычніка ў Царкве будзе адзначацца як дзень паміці пакутнікаў камуністычнага часу. Абраз з іх выяваю быў намалівани майстрамі паводле фотадымкаў, узятых з крымінальных справаў. З кананізацый гэтых 23 асобаў Сабор беларускіх сівятаў павялічыўся адрэзкі амаль утра.

Паводле Радыё Свабода

ку таго самага году была жорстка разаганая сіламі бясіспекі — гэта быў адзін з найстрашнейшых хапуноў з амаль 150 затрыманымі. За лёташнюю акцыю з несанкцыяўным фаервэркам намеснік старшыні Маладога Фронту Яўгена Скочку засудзілі на два гады пазбавлення волі ўмоўна.

Чало працаў зборачнае прадпрыемства, створанае пры ўзделе Менскага заводу колавых цягачоў, амляркоўваеща праект стварэння СП з узделам БелАЗу і МАЗу.

Гэта спрыяе жыццю. Гэта добра, бо нам патрэбныя амэрыканскія гроши, што ёсць у кітайцаў, патрэбныя і кітайскія тавары. Патрэбныя пасярэднікі, разыдэнты і нерэзыдэнты, што будуть цягніць ўсё гэта адсюль дагэтуль у абедвух кірунках. Патрэбныя бляшанкі гарбаты з язімінам. Бонайна мець гандлёвым партнёрам найстарэйшынай ў сівеце краіну, у якой жыве кожны чацверты спажывец і дзе ніхто ня марыць пра ўваходжанне Беларусі ў яе склад у якасці правінцыі ці хаца б аўтаномнага раёну Ўнутранай Манголіі.

Але ж і сырэвіна патрэбная... Міхал Залескі

ТЭЛЕВІЗАР

СТАНЦЫЯ КОШТАМ У 10 МІЛЬЁНАЎ ЖЫЦЬЦЯУ

Памочнік міністра абарони Беларусі Юры Партоў паставіў адкрыцьцю радыёлякацыі нае станцыі ранняга папярэджаньня аб ракетным нападзе пад Ганцавічамі ў залежнасць ад таго, «наколькі далёка зойдуть ЗША ў плянах стварэння нацыянальнай систэмы супрацьракетнай абароны», паведаміла Радыё Свабода.

Што ж нябозе-Беларусі да амэрыканскай проціракетніцы? Небясьпеку для Беларусі сп. Партоў патлумачыў гэтак: «Беларусь у адным хаўрусе з Расеяй, і мы будзем падтрымліваць усе намаганні Расеі ў справе ўмацавання ейнае бяспекі». Расея лічыць, што пляны ЗША супрацьчаць дамове па супрацьпаветраным узбраеніні, падпісанай у 1972 годзе. ЗША ж пераконваюць, што ў цывілізаванага съвету няма іншага спосабу застрахавацца ад магчымай пагрозы з боку патэнцыйна тэрарыстычных ці нестабільных краін з дыктатарскімі рэжымамі (якія цяпер ужо, выкраўшы ці распрацаваўшы, маюць ракетныя тэхналёгі і зброя масавага забойства), апроць як стварыць вельмі надзеянную състэмую супрацьракетнай абароны. Дамова 1972 году распрацоўвалася пад тагачасны двухполюсны съвет. Прадугледжвалася, што ні ў Амэрыкі, ні ў Саветаў ня будзе добрай проціракетніцы — гэтак абодва будуць голыя і будуць баяцца нападаць на іншага, ня маючы як абароніца ад удара ў адказ.

Зараз, калі Амэрыка не адмо-

лісты ў рэдакцыю **Мяжа і дом**

У дзень выбараў расейскай Думы выступаў у эфіры НТВ былы прэм'ер Кірыленка. Адказваючы на пытанніне пра вайну ў Чачні, ён з удаванай рашучасцю заяўляў, што для аднаўлення прыніжанай расейскай «гордасці» трэба «дадзіць бандытай Чачні».

Як і каго давіваюць расейскія войскі, паказалі крылавыя падзеі ў Алхан-Юрце, дзе жорстка зьнічаныя дзясяткі мірных жыхароў. Можна не сумнівацца, што ў Чачні такіх Алхан-Юртаў не адзін і ня два. Выходзіць, што «гордасць» патрабуе людзкой крэвы.

Прырода годнасці беларусаў і людзей на Захад ад Беларусі іншая. Тут праймет і падстава нацыянальнай годнасці — уласны катэдж, аўтамабіль, свая справа, якая дазваляе забясьпечыць дабрабыт сям'і, карацей, уласны ДОМ. Калі ўсё гэта ёсць, дык у чалавека, натуральна, зьяўляецца нагода ганарыца дзяржавай, якая стварыла ўмовы для заможнага жыцця яе грамадзян. Нездарма перад многімі дамамі ў Канадзе, Англіі, ЗША лунаюць нацыянальныя сцягі, а над уваходнымі дзвінірами прымасавыя нацыянальныя гербы.

Блода Расеі ў тым, што таго ўтульнага ўласнага ДОМУ ў расейцай няма. Тому замест упрадавання ўласнай краіны, сілы кідаюцца на экспансію.

Раней я часта ездзіў у Маскву. Хаця афіцыйнай мяжы паміж Беларуссі і Расеі не было, реальна яна выяўлялася вельмі дакладна. Едзеш улетку цягніком. Плаўбапал чыгункі трапаў скошаная, стаяць стагі — гэта Беларусь. Вакол чыгункі бур'ян ростам з чалавека — гэта Расея. Падворкі «пад шнур» агароджаныя акуратным штакетнікам — яшчэ Беларусь. Платы зьлепленыя абы-як з розных па шырыні і вышыні дошак — пачынаеца Расея.

Яшчэ ўспамінаеца, як у канцы 80-х, у гарбачоўскія часы на адным са звездай дэпутат з Кастрамы ці з Разані ўпікаў прыбалтаў за іх імкненне да свабоды. Ён нікія мог зразумець, чаго яны хочуць: «Мы тут у Расеі жывем шмат горш за вас і маўчым. Што вам не падабаецца? А яны хачелі толькі аднаго — мец свой ДОМ, куды не заходзіць сусед з аўтаматам і не вучыў, як «правільна» ставіць платы і аckoшваці дарогі.

Валеры Пальшук, Менск

Що пераступяць «Балтыскія хвалі» праз палітычную ангажаванасць?

Прачытаў у першым нумары «НН» артыкул «Папса» Аляксандра Ўрбановіча і падалося мне, што аўтар ня мае рацыі. Наезд на «Маладзёжны канал» (якім бы дрэвным той ні быў) не абургітаваны. Па-першае, чыкінік? — расейскі! Таму ў пропагандаваць ён будзе расейшчыну. (Дарэчы, сам чуў, як нейкі ды-джэй заклікаў беларусаў дасылаць туды кампакт-дыскі беларускіх камандай.) Па-другое, аўтар піша, што кожны другі званок на «МК» — зь Беларусь. Маўляй, бліжай, чым праз Москву, ім, мабыць, неспадручна!

Няма тут ніякага «страмленині нашых народаў к яздненію». Жывучы ў такім горадзе, як Баранавічы, ці якіх Ляхавічах, гэта выдатна разумееш. Паглядзіце на званкі — амал няма зь Менску, усе яны зь невялікіх мястечак і гарадоў. Бо няма ў нас сваіх FM-станцыяў, як у Менску ці якім Магілёве, Берасці. У Расеі вакол кожнага абласнога гораду за эфір змагаюцца 2—4 станцыі. І моладзі зь якім Бранішчыны тэлефанаваць у далёкую Москву таксама няма сэнсу — сваё побач. Наша ж моладзь з правінцыі карыстаецца тым, што мае. А калі ігноруе дзяржаўныя радыёстанцыі, ну дык...

Добра, што зъявілісі «Балтыскія Хвалі». Маю надзею, што здолеюць яны пераступіць праз палітычную заангажаванасць і стварыць сапраўдную єўрапейскую станцыю, якая аўд'яднае вакол сябе беларускую моладзь. Тады саўгат застануцца з расейскай папсой, а астматнія пачніць слухаць беларускі ѹ єўрапейскі рок — гэта ў будзе дзяржавы і канкурэнцыя.

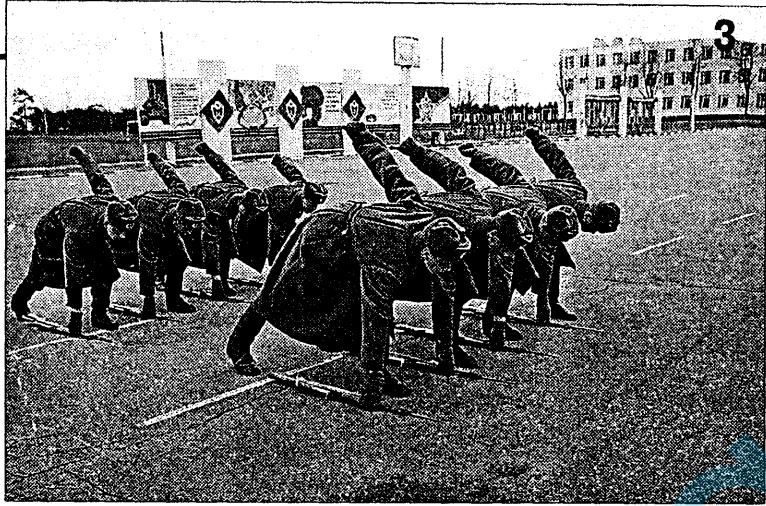
Руслан Равіка, Баранавічы

Мар'іна Горка ня горшай за Сьветлагорск

У нумары ад 20 сінегляднікі мінлага году ў артыкуле «Мой съветлы горад» была выказана думка, што Сьветлагорск «лепы горад

віцца ад плянаў умацавання бяспекі Захаду, Расея абяцае прыняць «адэктывныя меры». Гэта ня будзе набліжэнне расейскіх стратэгічных ракетаў у заходнім кірунку на 500 беларускіх кілямэтраў — што магло бы мець адно сымбалічнае, а не прынцыпавое значэнне. Крэмль пастаравіў забытасцьца інакш — адкрыць станцыю пад Ганцавічамі. Пабудова там гатовая на 95%, а агульная гатовасць станцыі да чыннасці — на 80%. Будуюць яе ўжо дзесяць гадоў, працуяць з большага расейскія спецыялісты. Будоўлю замарозілі ад 1992-га, калі меркавалася, што расейскія войскі пакінутуць Беларусь, але аднавілі за Лукашэнкам. Міністар абарони Расеі Ігар Сяргеев пад час леташняга візіту да нас хваліўся, што станцыю пастаўці «на баявое дзяйсуства» ў 2000 годзе. Грошай за яе аренду наша дзяржава мець ня будзе, бо правы ўласніці на станцыю перадала Москве.

Фота Анатоля Клещука

3

Станцыя пад Ганцавічамі — вялізны аўб'ект радыёлякацыі на гаражэння за паветранай простору па-над усёй Эўропаю, аж пад Атлянтыку, ад Гібралтару да Скандинавіі.

Былы міністар абароны Беларусі Павал Казлоўскі ў інтэрвю Радыё Свабода сказаў, што дзеля бяспекі самой Беларусі станцыя непатрэбная, але як элемент абароны Расеі яе цяжка пераацаніць. Бы аналягічную станцыю ў Скрундэ (Латвія) дэмантавалі, а пад Ужгарадам (украінскае Закарпацце) спынілі будаваць — яны экалагічна не бяз шкоды, а палі-

тычна нясуць пагрозу пад'ярмленыя гэтых краінаў Расеі. Беларусы ж панура брыдуць да Масквы ў заклад.

Станцыя і недабудаваная стала інструментам шантажу съвету яздзенай Расеі (прычым беларускім вуснамі). Дабудаваная, яна некалі можа абысьціся Беларусі ў 10 мільёнаў жыцьцяў — кошт нашаштольшы за той, што краіна заплаціла ў 1709-м, і 1812-м, і 1915-м, і 1944-м.

Пратэстаў з боку беларускіх падыходіцкіх і экалагічных арганізацій пакуль не было.

Барыс Тумар

тэрыя. Напачатку тыя пабудовы былі і як храм, і як школа, і як асветны цэнтар, і як крэпасць. Ці праўда, ці не, але старыя койданаўцы кажуць, што яшчэ да вайны быў падземны пераход з Кальвінскімі аж да Рубяжэвічаў (эта кілямэтраў з дванаццаць), куды набожныя бабкі хадзілі да касцёлу. Пераход той асьвятляўся і вонтыльваўся.

Ці хадзіла я па тэй Гаштолдзівай гары, ці бачыла тыя рэвы ды замкі — яя памятаю... Моя не ступала там мая нага, бо не адгукаецца родным болем у душы тая мясціна, як, скажам, адгукаецца Востраў.

— О, да нас усе ішлі адусюль, бо ў хаце музыка была, і ўсе спявалі, — прыпомніць Бабуля Зона даўнейшую вольніцу ў Востраве, калі мы з Веранікай паехалі да яе ў адведкі на Каляды.

— А якай ў Вас музыка была?

— Усякай. І мандаліна, і гітара, і скрыпка, і гармошка.

— А якія Вы песні сіпявалі?

— Усякія. І рэвалюцыйныя, і калядныя, і вельканочныя.

Але і з Кальвінскага Збору не чуваць было нашых песень, бо гэта была спроба прышчапіць хоць і правільную, але чужую культуру для нашага Краю. Разбурыўся Кальвінскі Збор, бо вечныя толькі тыя пабудовы, якія будуюцца на вяскі. Храм душы — вось тое вечнае збудаванье, якое, як Максімаву «Пагоню», не разьбіць, не спыніць, не стрымаць.

І ў нас, на нашай сустрэчы беларусаў-ліцьвініў «Літва-99», была «Пагоня» з вершнікам на белым кані. Па маёй просьбе Віталік вышыў яе з старых палітонаў, што назыбрала за сваё дойгае жыцьцё Бабуля Зона. Лепішы Ёгі — гэта мае бацькі, а найлепшы Ёг — Бабуля Зона. Прызнаюся я тут сваім чытачам у гэтай ісціне, хоць і была я на раз бітая сваімі білікімі ўсаго толькі за тое, што імкнулася ўзаконіць тыя нормы маралі, па якіх яны падраўдзе жылі. Бабка Зона змагла дажыць у гэтым вар'якім съвеше аж да 88 гадоў, а галоўнае — захаваць і ясны розум, і ясную памяць толькі таму, што дзякуючы галыцьбе ѹ ясцячы, напоўніць мабілізавала свае нутраныя рэсурсы, так як гэта рабілі індыйскія Ёгі — нашыя далёкія прашчукі...

— Гэта ж такое Дабро! Дабро прападае! — казала яна на стравы, падзененай мольлю анучы, што гнілі ў ёйнім сутарэнні.

... Такой, мабыць, я й запомню яе... Прыехалі мы з Міколкам бы

Веранікай памагчы ёй дастаць тое дабро з сутарэнні. І Вось Бабуля сабрала апошнія сілы, бо ёй і па хаце хадзіць надта цяжка, і, нязгребна махаючы рукамі, нібы параненая птушка крыльлем, паляцела з трэцяга паверху ў вырай. І дасталі мы тое дабро. Паслья, як наведвалі Бабулю, усё цягну зь Менску ў Койданава тыя анучы, якія Бабуля кожную старанна перамыла, перадзымухала, «каб не валачы цвіль табе ў хату». А мой сын Віталік вышукаваў з тых анучай раскошны палавік на нашу цэмэнтавую падлогу ў новы пакой і ўжо згаданы дыванок з Пагоні. Ну ў выдатна! Но дзе ж тут набярэсся тых мільёнаў на крамныя чужыя дываны?! А тут жа — душа ўкладзена, а галоўнае — Бабулина Праца не прапала. Яна нават памаладзела ад Радасці, калі я сказала, якое прымяне нае я знайшла ейнаму дабру. Радасць — гэта завершаны дах збудаванага Храму Душы. Такі вось nosciby тыя старыя завершаныя духаў, як Бабуля, патрэбныя дзеля Брачтва, таму Бог і даў ёй такі дойгі век на Зямлі, хоць такія патрэбныя й на Небе. Зрэшты, жывучы на Зямлі, яны ўжо супрацоўнічаюць з Космасам.

Заставалася яшчэ адна напаўразбрана будыніна з ансамблю Кальвінскага Збору на пачатку XX ст. Там звіраліся сацыял-дэмакраты — гэтыя шумныя людзі, якія ўжо ведалі, што нешта трэба рабіць дзеля Агульнага Дабра. А з прыходам бальшавікоў і тую будыніну разабралі, расцягнулі. Паслья, як расказвала мне Віталіка, настайніца Валерыя Антонаўна, і саму Гаштолдзіваву гару двойчы зразалі экспаватарамі; у 60-я і 80-я гады. Добра, што намаганьніямі Лявона Ліпеня паставілі памятную шыльдачку: «Міністэрства культуры БССР. Помнік археалёгіі Гардзініча. Ахойвацца дзяржавай». Хоць, здаецца мене, на момант устанаўлення шыльды БССР ужо не існавала. Але ўсё ж добра, што паставілі знак, як вартайника ля вечных каштоўнасцяў, бо дзе б мы страчаліся на Каляды з Адамам Міцкевічам? Лявон Ліпень, добрачкі пайшчываючы мяне за маю ці то дзіцячу, ці то дзяявочую легендамінасць, сказаў нараэцце, што я варта шкадаваць камянёў Кальвінскага Збору. І я зь ім цалкам згодна, што я варта шкадаваць камянёў

Ганна Матусевіч, Койданава

Калядныя ўспаміны пра бабулю Зоню

Койданаўскі Кальвін

4 ЛЮСТРА ДЗЁН

Альбом пра Лучанка

Дзяржаўнае аўяднанне «Белканцэрт» і фірма «Каўчэг» выдалі шыкоўны фотаальбом, прысьвечаны Ігару Лучанку. Народны артыст СССР Лучанок ніколі ня быў беларускім нацыяналістам, але заўсёды патрыётам Беларусі, і напісаў песні «Мой родны кут», «Спадчына», «Жураўл на Палесьсе ляцяць», а таксама «Ave Maria» на слова Пазнянкі. У альбоме надрукаваны ўрываў з кнігі «Басанож па зорках», якую напісаў пра кампазытара дзіцячы пісьменнік Уладзімер Ліпскі.

Лукашэнка-свістун

У менскай абласной бібліятэцы імя Пушкіна праходзіць Рэспубліканская выставка народнай творчасці. Майстры-самародкі з усіх Беларусі паказваюць традыцыйныя асучасненныя ручнікі, строі, посуд, лялькі, скарбонкі. Лепшы экспанат — свістулька, надта падобная да Лукашэнкі.

Midsummer Night's Dream

У Купалаўскім адбылася прэм'ера спектаклю паводле п'есы Шекспіра «Сон у чарадзейную ноц пасярэдзіне лета». Паставіў яго рэжысэр з Чарнігава Андрэй Бакіраў. У галоўных ролях выступаюць Зоя Белааховіцкі, Мікалай Кірыченка і маладыя акторы Купалаўскага. Гэта першы для Нацыянальнага атэлічнага тэатру і ўвогуле для Беларусі выпадак, калі для пастаноўкі англійскую замежны рэжысэр. Андрэй Бакіраў быўшым бы мае атрымаць ганарар у 5 тысячачаў даліраў: айчынным рэжысэрам столікі на плаціцы.

Юрась Барысевіч

Было шмат чаго: пээт Юры Гумянюк пад гукі флейты чытаў вершы, літакрытык Г.Кісліціна ці не ад хвалявання гаварыла са сцэны па-расейску, Тэатар Псыхічнай Неўраўнаважанасці паказаў перформанс «Мармуровыя пэўдаданелкі» (галоўны псыхічна наўстойлівы Гальляш Сін пры канцы дзеяства разбіваў антикварны прайгравальнік з кружэлкай і скідаў яго ледзь не на галовы глядачоў — але, дзякую Богу, абышлося без ахвяраў); Анохіна йграла на цымбалах, Кляшчоў — на саксафоне, а група «Дыліжанс» — джаз; чытаў са сцэны свае вершы Альгерд Бахарэвіч, колішні пралетар-трактаравадзе з рок-каманды «Правакацыя»; былі рэпрэзентаваны архітэктурныя, музычныя і тэлевізійныя праекты. Але, бадай, самым галоўным перформ-праектам акцыі былі міліцыяны. Бадай, іх было ня меней, чым гледачоў і ўдзельнікаў мерапрыемства. Яны былі ўсюды: сярод цывільных, перад сцэнамі і за

Славамір Адамовіч

Конкурс «СУПЭРВОБРАЗ ХХІ СТАГОДЗДЗЯ» ладзілі Саюз пісьменнікаў, Белдзяржуніверсітэт і рэкламнае агенцтва Сашы Варламава. Журы конкурсу ў галіне літаратуры ачолівала Вольга Іпатава. Яна прысудзіла першыя прэміі празікам Ігару Сідаруку і Лявону Вашко, эсэству Юрасю Барысевічу, пээтом Юр'ю Гуменюку, Альгерду Бахарэвічу і Вальжыне Морт, а таксама Тэатру Псыхічнай Неўраўнаважанасці — за перформанс на тэму барацьбы з абортамі, у якім Гальляш Сін рабіў нелегальны спарон мумії.

Дзе варта быць

Тытунёвы дэбют

Сярод аднастайней чорна-чырвонай гамы менскіх афішаў мінілага тыдня самым стылём быў ярка-фіялетавы анонс узнагароджання лепшых прадстаўнікоў белетнай сцэны Беларусі прызам «Phillip Morris Дэбют» — крышталльны прызмай з вытанчанай выявай ног балерыны. Ну і, вядома, грашыма. Сусветна вядомы вытворца цыгарэтаў ладзіць акцыю ў падтрымку культуры і мастацтва ў Беларусі. Узнагароджаўца будуць у Тэатры балету 16 студзеня а 19 гадзіне. Пасыль пакажуць ажно два спектаклі: «Сон у летнюю ночь» ды «Кармэн-сюту».

Выстава

У вочы кідаецца яшчэ адна афіша, што праўда — невялічная, з рэпрадукцыяй, на якой — выявіва карціны са сланечнікамі. Ван Гог? Крыху падобна, але ня тое. Гэта Аляксандар Шастакоў. Ягоная выставка ідзе ў Палацы мастацтва. Адчыненая яна ажно да 30 студзеня з 11 да 19 гадзіны.

Джаз у саркафагу

Адгадайце, што гэта за адрас такі: Кастрычніцкая плошча, 1? Бадай, амаль німа менчукоў, якія б на бачылі той гмах — Палац Рэспублікі, што часам завуць саркафагам. На самым пачатку наступнага тыдня ў ім распачынаецца сёмы міжнародны фестываль джазу «Менск-2000». Рэвядзе аркестар Міхала Фінбергра, але выступаюць і замежныя госьцы. 17 студзеня будзе адкрыццё, на якім выступіць сыпявачка з Нямеччыны Паскаль фон Урублеўскі ды біг-бэнд фінберграўскага аркестру. 18-га — «Віртуоз трамбону» — бэнд фіс саліста аркестру Зымітра Бударына. Закрыццё

фэстывалю — 19 студзеня. Грае «DTS-бэнд» на чале з бас-гітарыстам Аляксандрам Каліноўскім, ды Дайнос Пулаўскас разам з «Jazz-sextet» з Летувы.

Абанэмэнты Філярмоніі

Пачытаеш анонсы філярманічных абанэмэнтаў для дзяцей, ды міжволі задумасяся: і чаго не хадзіць на іх у маленстве? Можна было даведацца шмат цікавага. Бацькі, зважайце: не зашкодзіць часам звадзіць дзетак у Канцэртавую залю. На гэтым тыдні вядзе абанэмэнты музыказнаўца Анатоль Парэцкі. 15-га а 16 гадзіне ён раскажа пра дзіцячыя гады Моцарта, а 16-га ў гэты ж час — пра тое, як, чаму і калі зьявілася такая музыка, як марш.

Суд

І зноў не абысьціся без «запрашэння на суд». Цяперашнія суды надта драматычныя, у іх шмат і філозофіі, і палітыкі, і нават культуры, толькі крыміналу часта бракуе. Затое ў такіх працэсах нібы агалаеца ўся нэрвовая сістэма цяперашняга рэжыму, а ахвочыя пабачаць на іх і сам лёс Беларусі. Сказане наўпрост тычыцца працэсу над быўлым міністром сельскага гаспадаркі краіны Васілем Лявонавым, чылі «Ліст да Лукашэнкі» вяртае нас да традыцый беларускай палемічнай літаратуры сярэднявечча. Эты задоўжаны працэс адновіцца ў Менску заўтра, 11 студзеня. Нібыта ўжо на гэтым тыдні можна быць абвешчаны прысуд. Пракурор патрабуе для экс-міністра воісцем гадоў каённі ўэмочненага рэжыму. Абаронцы патрабуюць апраўдацца Лявонава.

БЕЛАРУСКАЯ СЛУЖБА РАДЫЁ СВАБОДА

Беларускі перадачы Радыё Свабода выдаюцца ў эфір трохы на днень: (Новыя хвалі ад 15 снежня 1999 г.)

- ПЕРШАЯ ВЕЧАРОВАЯ ПЕРАДАЧА** (18.00-19.30 паводле менскага часу (16.00-17.30 UTC))
6000 кіц (49 м)
7155 кіц (41 м)
9845 кіц (31 м)
- РАНІЧНАЯ ПЕРАДАЧА** (ПАУТОР ПЕРША ГАДЗІНЫ ДРУГОЙ ВЕЧАРОВАЙ ПЕРАДАЧЫ)
6.00-7.00 паводле менскага часу (4.00-5.00 UTC)
5995 кіц (49 м)
7275.7295 кіц (41 м)
9750 кіц (31 м)
- ДРУГАЯ (АБНОУЛЕННАЯ) ВЕЧАРОВАЯ ПЕРАДАЧА** (22.00-23.30 паводле менскага часу)
Сталая частата на сярэдніх хвалах — 576 кіц
Адрас: 220005 Менск-5, п/с 111; Vinobradska 1, Praha 110 00 CZ
Праграму можна слухаць, чытаць, а таксама пісаць у рэдакцыю праз WWW.SVABODA.ORG

НА СТРОЙЦЕСЯ НА «СВАБОДУ»!

Адам Глёбус першым у гісторыі беларускай літаратуры напісаў книгу афарызмаў, грэгерыяў, максымаў і цытатаў з камэнтаром.

«Кантамінацыі» — новая книга з нашаніўскай сэрыі «Бібліятэка «Вострая брама». Пытайцца на сядзібах ТБМ і БНФ «Адраджэнніе», у книгарнях асяродкаў Маладога Фронту.

Б Т вачыма беларуса

УРОКІ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Кароткамэтражны фільм «Урокі беларускай мовы» быў, як і трэ было чакаць ад мастацкага кіно, ня тое каб пра беларускую мову. Даволі неблагі беларускомоўны фільм пра каханыне месцячковага падлетка да маладой настаўніцы. 1939, Захоўніца Беларусь. Настаўніца зь беларускім прозвішчам прыехала з Усходу. Хлопец ёй спадабаўся, але раманту на выйшла, па вайне хлопец сам стаў настаўнікам, а ягоная былая наўчыцельца так, відаць, па-беларуску й не наўчылася... Як і большасць аніматараў праграм Беларускага тэлебачання, трэба зазначыць.

А на гэтым тыдні будзе пара *a priori* цікавых пазнавальных

праграмаў. Панядзелак і аўторак а 16-й у сэрыі «ТВ — школе» будзе пра рэлігію і гісторыю беларускіх земляў X—XIII ст. ды пра лірыку Багдановіча. З паўторам на наступную раніцу. У сераду ў 16.40 фільм пра маентак Чапскіх.

У гэты ж дзень тэма каналаў «Добраі раніцы» і «Добры вечар, Беларусы!» — беларускія імёны на мапе свету. Калі маеце што цікавае дадаць да сюжэтаў і размовы ў студыі — званіце ў жывы эфір. Дарэчы, у кіраўніцтве БТ была думка з Новага году зачыніць праграму «Добры вечар!» Пакуль не зачынілі, хто жадае падтрымакі ці парыць аўтарам чаго каіснага — пішыце на Макаёнка 9.

У пятніцу позна ўвечары пакажуць аўтары навагоднюю гулянку ў Менску — Новы год на Кастрычніцкай...

У чацвёрт, як звычайна, «Академія», у суботу — «Абібок», у нядзельлю для аўтамабілістau з карыснай інфармацыяй «Аўта-парк». А замест звычайных па суботах тыднёвых вынікаў беларускага гіт-параду — фэстываль кліпаў «Музичная манаграма-99». Пазнавата, на жаль, у 0.30.

А ўвечары ў нядзельлю — новая музична-забаўляльная праграма «Сталічны гіт», што выйдзе замест «Бархатнага сезона».

Арцём Лук'яновіч

ЧАЧЭНЦЫ ПЕРАЙШЛІ Ў НАСТУП

Працяг са старонкі 1.

Пра выверты вееннае прапаганды ўжо ня раз пісалі ў самой Рэсеi. Гэтак, рапарты пра перамогі ў Старапрамислоўскім, Шалінскім і Нажай-Юртаўскім (на мяжы з Дагестанам) раёнах апынуліся папросту хлусьнёю. Райцэнтры там і большыя часткі саміх раёнаў ізноў цалкам кантролююць чачэнцы. Як кажуць расейскія вайскоўцы, толькі пры «спробе прарыву было забіта больш як 500 чалавек». Але ж месяц таму яны казалі, што чачэнскіх вайскоўцаў там блізу

2000!.. Расейская прэса й публіка пачынаюць раздражняцца.

Натуральна, казаць пра перамогу чачэнскіх вызвольных сілаў рана. Але, што поўна, нікія расейскія сіцяі ня будуць лунаць над гарамі Ічкерыі праз два месяцы, як гэта паабяцаў былы прэзыдэнт Рэсеi Ельцын у Ізраілі. Свайму спадкаемцу ён пакінуў цяжкую спадчыну і словамі ён яму ўжо не дапаможа. У чачэнцаў хапае моцы, каб прарваць сцэльнае кола блякады й біць расейцаў у тылах.

Фота REUTERS

Расея зблізку

ХАЎРУС БЕДНЫХ

Апошнія статыстычныя звесткі падаюцца, што хайрусная дзяржава Беларусі і Рэсеi адно пацешыць амбіцыі палітыкаў, якім гэта выгадна; што да народу, дык і беларусаў, і расейцаў у новым саюзе чакае далейшае зъядненне.

Што беларусы з году ў год бяд-некоць — вядома. Ажно га- руюць і расейцы. Як паве-

дамілі Інтэрфаксу ў Міністэрстве эканомікі РФ, толькі за мінулы год расейцы сталі бяднейшыя на

Што будзе далей? Гэтае пытанье ўсё часцей мільгатціць у расейскіх мэдыйах. «У чаканні Будзённаўска», — гэтак назвалі свой артыкул апопія «Ізвестія». У Рэсеi выбар невялікі. Альбо дарэшты спляжыцы Грозны, разам з тысячамі мірных жыхароў, якія ня здолелі ці не схадзелі пераходзіць, фактычна, у расейскі палон. Альбо перагрупаваць свае войскі, мірыцца са стратамі, узнавіць блякаднае кальцо і мэтадычна абстрэльваць горад, чакаючы, пакуль чачэнцы ня вымерхаюцца. Абодва варыянты реалістычныя, але не реалічныя. Но хто возьме на сябе адказнасць за такія загады?

Чачэнскі бок, са словаў агенцтва «Каўказ-цэнтар», паведаміў учора, што за апошнія два дні ішлі цяжкія баі за паселішча Дуба-юрт. У выніку баёў загінула 150 расейцаў, спалена 5 адзінак бранятэхнікі. Захопленыя трэй БМП. Ра- сеіцы змушаныя былі сыйсьці на ранейшыя пазыцыі ў ваколіцы вёскі Старая Атагі...

Падобна, што Ельцын, сам падмануты сваімі «ваенпалітамі», паспяшаўся здаваць Пушціну справы, міжволі «падставіўшы» яго. Іхнімі праціўнікамі яшчэ не задейнічаная пакуль «чачэнская карта», з «праваахоўнікамі», «салдацкім маткамі», «свабодай слова» і г. д., чаго і варта ціпер чакаць. Давнае багата. А да выбараў прэзыдэнта Рэсеi ўсяго трэція месяцы...

Гары Куманецкі

15%. Гаворка ідзе пра реальныя даходы насельніцтва. Прычым, гэтаксама як і ў нас, наміналны заробак у Рэсеi ў рублях вырас на 49%, але ў пераліку на далар — зменшыўся на 20%. Напрыканцы мінулага году сярэдняя зарплата расейца была эквівалентная \$67-68, а год перад тым \$74.

У нас любаць казаць, што Рэсеi — багатая краіна, вось чаму нам трэба юдзенца. Але ж багатая яна не багацьцем людзей, а сваімі рэдовішчамі, ВПК і энэргаресурсамі. Людзі там спрадвеку былі жабракі. С.П.

ПРЫКАРПАЦКАЯ РУСЬ

Ніхто дакладна ня ведае, хто яны, колікі іх і дзе яны. Яны жывуць у шасьці краінах, але ня маюць сваёй уласной. Часам яны пішуць кірыліцай, часам — лацінкай. Некаторыя зь іх лічаць сябе славакамі, некаторыя — палякамі ці румынамі. Ці вугорцамі. Ці югаславамі. Многія ўвогуле адказваюць на пытаньне «Вы хто?» звыклымі для сялянаў усходнеўрапейскага пайзьмежжа словамі: «Тутэйшыя». Але шмат хто цвёрда перакананы, што яны — русіны.

Сынекань 1991. Рэфэрэндум аб украінскай незалежнасці. 78% жыхароў закарпацкай Украіны (або: «прыкарпацкай Русі») выказываюцца за тое, каб зрабіць іхнія рэгіёны больш самастойнымі. Рэакцыяй украінскіх уладаў была поўная адсутнасць усялякай рэакцыі. Тымчасам русіны ня спалі ў шапку: у траўні 1993 году фармацэўт прафэсар Іван Тур'яніца з гуртам сяброў ды калегаў фармуе Часовы ўрад Прыкарпацкай Русі, пасля чаго нечакана трапляе ў аўтакатастрофу, зарганізаваную, як ён лічыць, «украінскім нацыянал-фашисткім рэжымам». Ён выжыў, ня зьнік і ягоны ўрад. Ягоных сяброў не пераследуюць, але не пускаюць на тэлевізію і ў прэсы.

Чаго патрабуюць русіны? Яны жадаюць мець уласную дзяржаву ў межах цяперашняй Транскарпацкай вобласці Украіны з цеснымі сувязямі з русінамі Славакіі ды Польшчы. Чальцы Часовага ўраду згодныя перадаць кіеўскім уладам клопат пра бясіспеку новай краіны. Усё астатніе: унутраная ды замежная палітыка, адукцыя, ахова здароўя і гэтак далей — павінна быць у кампетэнцыі русінай. Будзе ўведзеная нацыянальная валюта, хутчай за ёсё, таксама грыўна.

На працягу ўсёй сваёй новай гісторыі русіны жылі ў Аўстра-

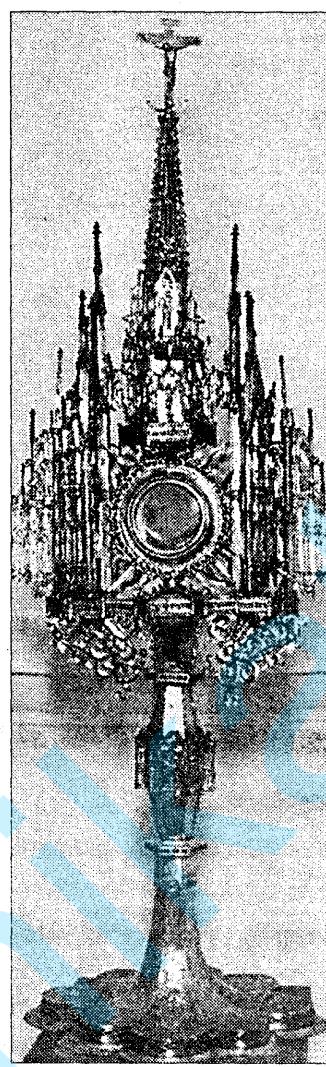
ту, Закарпацкую Русь праглышнула Вугоршчына. Але не надоўта — напрыканцы другой сусветнай вайны Сталін далучыў яе да Савецкага Саюзу. СССР зьнік, і Закарпацьце сталася часткай незалежнай Украіны. А русіны як секлі свой лес праз усю сваю гісторыю, так і цяпер сякуць. Сякуць, праўда, ня толькі яны. Украінскія лесанархтобучыя кампаніі літаральна зыліваюць з горных схілаў дрэвы — русінскія нацыянальнае багацьце.

Колькі ўсяго русінай? Ва Украіне іх каля мільёну, у Славаччыне сто тысяч, у Польшчы шэсцьдзесят тысяч, ды невялікія групы ў Румыніі, Вугоршчыне, Югаслаўскай правінцыі Ваяводзіна. Ёсць яшчэ адзін нюанс, над-

весткі з Вільні

ВЫСТАВА НАШАГА МАСТАЦТВА

На здымку: Манстранц XVI ст. беларускага работніка, падораны князем Альбертам Гоштадтам Віленскай Кацэздры, прадстаўлены на выстасе

У Вільні перад праваслаўным Рэвітом Хрыстовым адкрылася новая выставка ў Музее дэкаратыўнага і ўжытковага мастацтва. Яна завецца «Хрысьціянскае мастацтва Літвы». Упершыню за ўсю нашу гісторыю тут можна ўбачыць скарбы Віленскай Кацэздры, якія былі адкрытыя роўна дзесяць гадоў таму (мы пра гэта пісалі). Нагадаем, што тады віленская археолягія, баючыся савецкіх уладаў, перахавалі ўнікальныя скарбы. Некалькі гадоў ён зберагаўся ў складах розных банкаў. І на-рэшце! Цяпер сотні ўнікальных рэчаў, якія датычнацца гісторыі веры Хрыстовай ў нашым краі, можна пачаць усім.

Апроч шматлікіх экспанатаў з Кацэздры, ёсьць і рэчы, што паходзяць з Беларусі з XI і да XX ст. Ёсьць багата абразоў; шатаў ды іншых культавых рэчаў ўсіх хрысьціянскіх канфесіяў: каталікоў, праваслаўных, уніятаў, кальвіністаў, стравераў. Згадаем, што пасля хросту Літвы Ягайлам у 1387 годзе першы касцёл быў пастаўлены ў Гайне, што пад Лагойскам... Экспазіцыя заняла рэкордную плошчу — аж 3 тысячи квадратных метраў. Найбольш каштоўныя творы старасвецкага мастацтва пераходзяць у 12 адмысловых вітрынах, змантаваных швейцарскімі інжынерамі. Не шкадуюць літоўцы грошай на культуру.

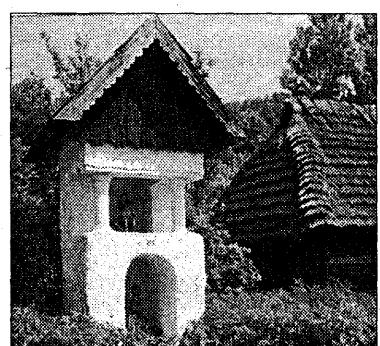
Выставка будзе трываць да 2003 году. Усе пасыпцею...

Віленскі

ПРАВІЛЫ ЎЕЗДУ Ў ЧЭХІЮ

Чэхія прыняла новыя правілы ўезду ў краіну: цяпер беларусы на мяжы ня будуць пускаць без мэдyczнай страхоўкі (можна страхавацца ў беларускіх кампаніях). Пажадана таксама мець билет на дарогу назад. Такім чынам, гутаркі пра візывы рэжым пакуль не вядзеца, але пры ўез-

дзе ў Чэхію трэба мець з сабою: пашпарт, запрашэнне, страхоўку, 2 здымкі для анкет, квіток на дарогу назад (пры патрэбі). Каб магчы ў Чэхіі працаўаць, траба афармляць у Менску, у чэскім пасольстве, рабочую візу. Атрымаць дазвол на працу на месцы, у Чэхіі, цяпер нельга.

Вясковая капліца ў Карпатах

чым: камуністы, як прыйшлі да ўлады, пачалі адбіраць ва ўніятаў цэрквы ды аддаваць іх праваслаўным. Пасля зыходу чырвоных праваслаўных мусілі вярнуць цэрквы іх законным уладальнікам, а сабе пабудаваць новыя.

Русінам яшчэ далёка да курдаў ці касавараў. Цяпер іх прадстаўнікі патрабуюць толькі асновных правоў нацыянальной меншасці — такіх, як адукцыя на роднай мове. Русіны жадаюць атрымаць магчымасць афіцыйна падаваць у анкеце сваю нацыянальнасць у часе новага агульнаўкраінскага перапісу, назначанага на 2001 год. Менавіта гэты перапіс пакажа, ці сапраўды ўжо цяпер ёсьць шмат людзей, якія ідэнтыфікуюць сябе як русіны. Калі іх акажуцца дзесяцікі тысяч, гэта сур'ёзна. Пакуль што ўкраінскія інтелектуалы авінавачваюць у падтрымцы русінскага руху сілы, што імкніца падараць маладую ўкраінскую дзяржавасць. Ці ўдасца русінскім лідерам доказаць пазытыўнасць і самакштоўнасць свайго руху?

Русінаў падзяляюць ня толькі мытні, але і канфесіі. Сярод іх ёсьць і праваслаўныя, і ўніяты. Звычайны мадюнок русінскай вёскі: старожытная драўляная ўніяцкая царква побач з новай праваслаўнай. Справа вось у

Падрыхтаваў Альесь Кудрыцкі паводле The New York Review of Books

Дзяржаўны паразытывізм

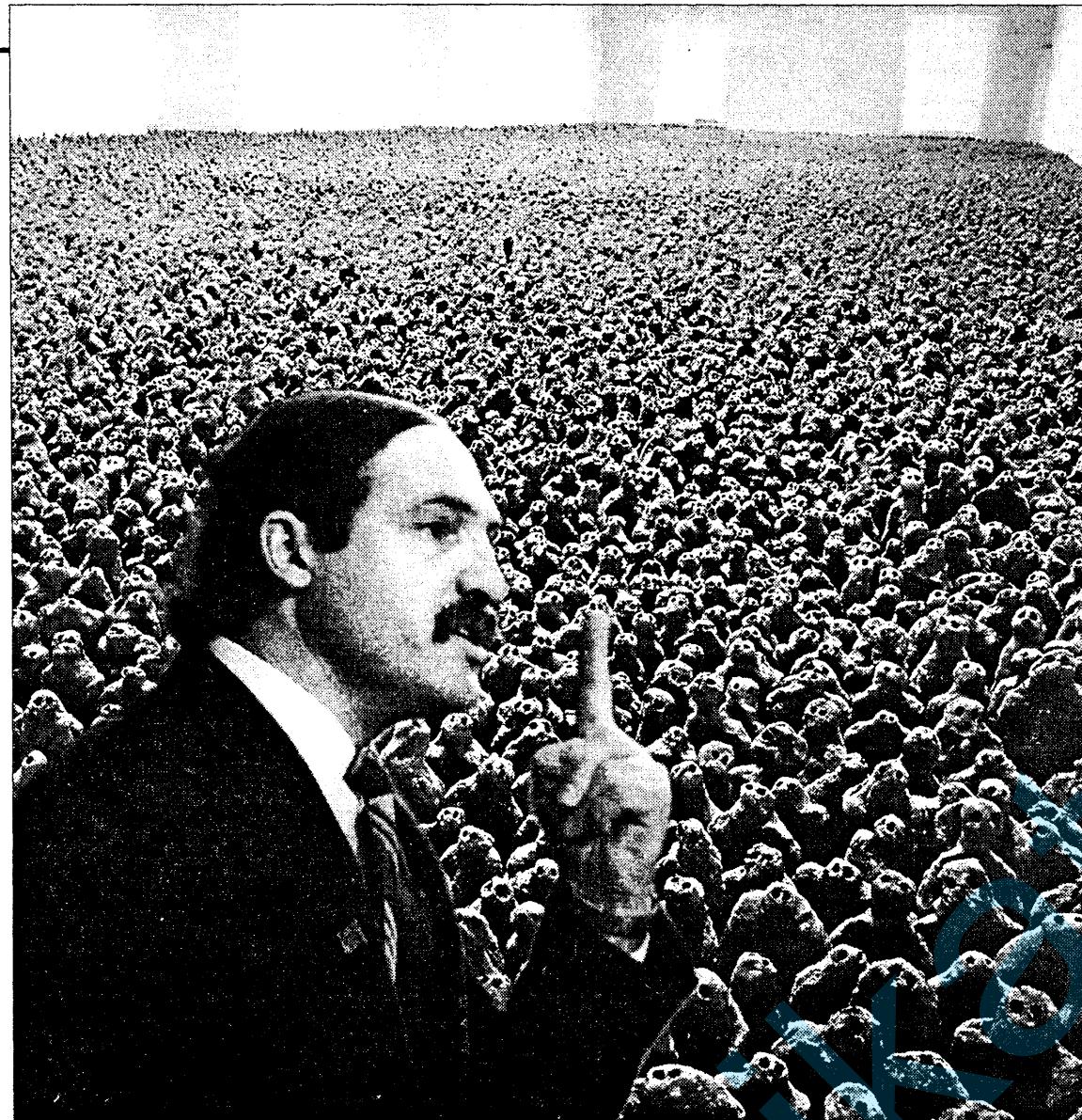
Маральных стымулаў да кампрамісу рэжыму не разумее, матэрыяльных -- не прадбачыць. Рэжым бацца, што кампраміс з апазыцыяй, нават у найменшым, змусіць яго ў будучыні да саступак у большым, а ўмацаванье апазыцыі дасыць ёй лепшы грунт для большых патрабаванняў. А пасля беззаконніяў 1994—1999 гадоў рэжым засыпраеаецца найбольш «эфекту даміно» — які можа прывесці з калідораў улады на лаву падсудных.

У палітыцы Лукашэнкі можна знайсці лёгіку толькі пры ўмове, што Беларусь для яго — сродак дасыгнення нейкіх іншых, прыватных мэтаў. Пры гэтай стратэгіі «дзяржаўнага паразытывізму» саступкі ў справе эканамічных і палітычных свабодаў, лічаць ва ўладзе, паслабяць кантроль над краінай, прымусяць лічыцца з беларускім нацыянальным інтэрэсамі. Калі Лукашэнка з камандой збіраюцца перафраца ў Москву, дык усё, што імі робіцца, набывае сэнс — а саступацца камусыці сапраўды не пасавала б для такіх мэтаў.

Вось адкуль нягнуткасьць афіцыйнай пазыцыі — маўляў, калі йдзе гандаль Беларусі, дык нашто рабіць кампраміс дзеля Беларусі?

З гледзішча апазыцыі першасной падставай палітычнага кампрамісу маглі бы састацца менавіта гарантіі захаванья нацыянальнай дзяржаўнасці — адмова ад стратэгіі «паўзучай інкарпарацыі» ў Расею. Пэўнасць у tym, што рэжым сапраўды не збіраеца здаваць краіну Крамлю, пакінула б для апазыцыі істотна меней магтываў «разгойдваць човен». Тады, даўшы гарантіі незалежнай нацыянальнай дзяржаўнасці, Лукашэнка мог бы і сам чуцца больш упэўнена ў справе лібералізацыі дзяржаўнага ладу — не засталося б прычынаў для «палітычнай помсты».

Але сувязь між верагоднымі крамлёўскімі марамі і палітычнай рачаіснасцю ў Менску не абвязкова такая простая. Бо крамлёўскія амбіцыі не вымагаюць гэтаке зацягніцца, якую дэмантруе рэжым. Адкуль такая зацягніцца? Навошта антаганізаваць супраць сябе ўсю беларускую палітычную супольнасць? Выхлядае, што пазачымісць стратэгічнымі мэтамі і марамі на шляху да пагаднення створаная больш прынцыповая перашкода: рэжым сівядома абраў такое поле «палітычнае

СІЛА СТРАХУ

Перамовы з рэжымам у 2000 годзе

Які ўжо год беларуская апазыцыя чакае ад уладаў РБ крокай да прымірэння і заклікае да дыялогу. Але выніку няма.
Чаму? Рэжым ня ведае іншае мовы, апроч мовы сілы. Нязгодныя галасы ён звык лічыць не на выбарчых участках, а ў міліцыйскіх пастарунках. Нацыянальную элиту брутальна выпхнуў з дзяржаўнага жыцця. Усё гэта адбываецца таксама таму, што Захад звяртае ўвагу на Беларусь, толькі калі бачыць кроў на менскім бруку, а Москва пачынае сумнявацца ў Лукашэнку, толькі калі тут паляць расейскія трывалёры.

гульні», кампраміс на якім праства загадзя пазбаўляеца сэнсу.

Страх замест папулярнасці

Перамовы з апазыцыяй мусілі прывесці да справядлівых выбараў у органы ўлады, якія б мелі

рэальныя паўнамоцтвы. Але наўшта рэжыму такія выбары? Нашто яму ісці на саступкі і дзяяліца ўладай, калі альтэрнатыва кампрамісу — страх — так танна яму каштует?

Страх сярод бізнесменаў падтрымлівае памяць пра Кудзінава і Клімава, страх сярод журналі-

стаў — пра Шарамета, сярод пісьменнікаў — пра Адамовіча, сярод моладзі — пра Лабковіча-Шыдлоўскага, сярод палітычных актыўістаў — пра Захаранку й Ганчара, сярод рабочых — пра мэтрапалітэнаву, сярод аграрнай эліты — пра Старавойтава... Любую палёгку апаненту рэжым

разглядае як страту для сябе. Любая ж саступка з супрацьлеглага боку (і сам факт перамовы) разумееца рэжымам як прыкмета слабасці апанентаў — і, значыць, сваёй сілы.

Рэжым ня будзе гандлявацца з апазыцыяй, пакуль яму таніней будзе проста ўсё адбіраць. Рэжым ня будзе шукаць падтрымкі на выбарах, пакуль яму прасцейць будзе абавірацца на прымус.

Апошні рубеж апазыцыі

Апазыцыя ж падышла да мяжы, за якой яна можа быць кампрамісам, бо ўжо няма чаго саступаць. Гандлюючы з Лукашэнкам, частка апазыцыі прыйшла спачатку праз такую «памяркоўнасць», што была глупствам, потым праз «памяркоўнасць», што была маладушнасцю, цяпер засталася толькі такая, якая заўважае «здрадай» — блаславенне беззаконнага ўладаў. Далей адступаць няма куды.

Вось жа, пры любых раскладах, пры любой міжнароднай атмасфэре беларуская грамадзянская супольнасць ніколі не адрацацца свайго імкнення да павагі на татарынных чалавечых правоў і інтэграцыі ў Еўропу. Гэтак жа, як ніколі не акцептуе цэнзуру думкі і зыдзеек з культурнай традыцыі.

Што далей?

Выходзячы з сказанага, прадказаць развязвіцё «гульні» ня можжак.

Пагадненне па выбарах патрэбна для Беларусі, і мы будзем цвёрда дамагацца справядлівага вырашэння гэтай праблемы. Але апаненты рэжыму съведамя, што рэальны кампраміс у Беларусі зыдзейсніцца толькі тады, калі будзе пакладзены канец угрунтуванню ўлады на рэпрэсійнай сіле, калі гэта сіла перастане быць палітычнымі сродкамі. А так станеца толькі тады, калі рэжым упэўніца, што апора на рэпрэсіі для яго рэальная дараражайшая за палітычныя саступкі — напрыклад, дасыць пра сябе знать унутраны грамадзкі супрападразнік з сілай і разумець адно мову сілы, відавочна спаряджае агульную небясьпеку — спыніць яе траба да таго, як яна напаткае такі самы адказ.

Мікалай Пачкаеў, сябра делегацыі Партыі БНФ на перамовах

беднавата. Жывуць так, як працуюць.

Напярэдадні новага году Лукашэнка быў уражаны тым, адкуль у беларускіх людзей столькі грошай! І ў гэтым «адкрыцці» — поўная падмена паняццяў. Папершае, прэзыдэнт мусіць ведаць пра рэальныя даходы свайго народу і пра тое, адкуль яны бяруцца (а не дапускаць, што народ пры жабрацкім заробку прыкрадае); па-другое, прэзыдэнт ня мусіць зазіраць да людзей у кішэні, бо гэта проста непрыстойна і прыніжае народ. Па-трэцяе, прэзыдэнт мусіць радавацца таму, што рэальныя даходы растуць, а не зларадзівацца з гэтае нагоды, маўляў, ён ведае пра дзяялішкі свайго злодзея-народу, але велікадушна прымружвае на гэта вочы.

«Я признаю, што мы не багата жывем, як так, як жывуць у Ізраілі. Але пррабачце — як працуем, так і жывем... А пра тое, што я зрабіў добрага, няхай кажуць потым...»

Алесь Кебік

«ЯК ПРАЦУЕМ — ТАК І ЖЫВЕМ»

Напярэдадні візыту Лукашэнкі на Блізкі Ўсход газэта «Весты», што выходзіць у Тель-Авіве па-расейску, надрукавала ягонае інтарэвю. Ох і любяць жа ў нас некаторыя сваё прастарэканыне выдаваць ледзь не за святое адкрыцці...

дзіма — Савецкі Саюз, яны цяпер «працьверазелі і празрэлі, якую краіну згубілі»; па-другое, беларусы ратавалі жыдоў у вайну, і цяпер жыды павінны «аддзяліцца», адплаціць; па-трэцяе, яны жывуць лепей, багаць за нас, а значыць, трэба дзяяліцца. Далей ідзе канкрэтны закід на адрес беларусаў. Но, аказваецца, «кожны народ жыве так, як ён працуе». Гэта значыць, што жыды ў Ізраілі працуюць добра, таму і жывуць лепей, а беларусы — гультаі без Лукашэнкавай пугі з месца на скрануцца.

Папулісцкія сэнтэнцыі на маюць канкрэтнага сэнсу. Нехта кажа, што «народ заслугоўвае туку ўладу, якую мае», або што «не

народ для ўраду, а ўрад для народа» і г.д. Лукашэнка кажа, што «як працуеш, так і жывеш». Людзі самі вінаватыя ў сваёй беднасці. Найважнейшыя фактары эканомікі — свабода і разумнае заканадаўства — ва ўлік не бяруцца. Народ — быдла, вось ён так і жыве.

Гэткім духам прасякнуты і маналёт Лукашэнкі пра ўласнае прэзыдэнтства.

«І сапраўды: прайшло пяць гадоў майго прэзыдэнтства, мне споўнілася сорак пяць. Пра тое, што я зрабіў добрага, гаварыць я ня будзем. Нашмат важнейшы іншае: што я не зрабіў дрэнайага з таго, што мог зрабіць як палітык.» Дык

чаго ж ён не зрабіў?

Ён не дапусціў барацьбы за ўласнасць, расколу ў грамадзтве і міжнацыянальны ды рэлігійны розні. Уся рэч у tym, што нацыянальны скарб Беларусі з мінульты гады раскрадаўся не чужымі людзьмі, а — пад пільнім наглядам першага прэзыдэнта. І ўжо цяпер гэты скарб змалеў настолькі, што наступствы Лукашэнкавага праўлення будуть параўнаныя з наступствамі вайны, недапушчаннем якой ён так ганарыцца. Но ў нас ня толькі людзі ператвараюцца ў жабракоў, жабрачка стала сама Беларусь. «Так, нас можна дакараць за тое, што людзі нашы яшчэ жывуць

*Мастак, фатограф,
мастактвазнаўца,
калекцыянэр,
краязнавец, археолаг...
Без яго цяжка ўявіць
беларускі Віцебск... Без
яго цяжка ўявіць
нацыянальны асяродак
Падзівіння... У
«Нашай Ніве»
друкаваліся ягоныя
здымкі... Пры канцы
лістапада ён, Але́сь
Мемус, разгарнуў у
віцебскім мастацкім
музеі вялікую выставу
«Урокі акварэлі».*

Пра род:

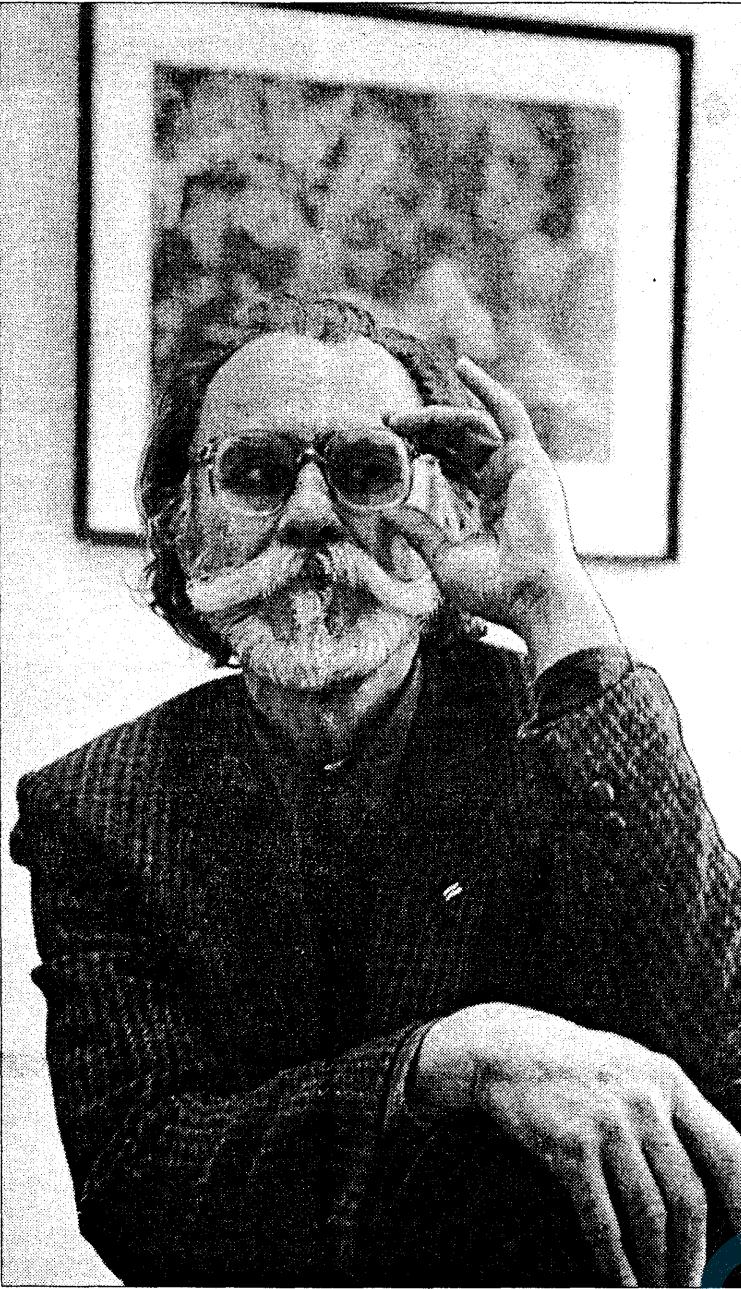
«Ішла вялікая кампанія перасялення народу на Далёкі Усход, пад якую трапілі й мае бацькі. Мне ў той час было два гадкі. Мы ехалі да Ўладзівастоку больш за месец. Съледам за пасажырскім эшелёнам ішоў цягнік з жывёлай й фуражом. З Уладзівастоку да Камчаткі праз два моры, акінам плылі дзвеяць сутак. Гэта была вясна 1941 году... Народ ехаў з мэтай палепшыць сваё жыцьцё. У парабаныні з усёй краінай перасяленцы там атрымлівалі добрыя заробкі — 1,5—2 тысячи рублёў у месец!»

Дарэчы, беларусы былі першымі перасяленцамі ў адведзеным нам рэгіёне Камчаткі. Расейцы прыхалі толькі праз 10 гадоў пасля нас. Усе троі навакольныя вёскі былі беларускія, і ўсё насельніцтва гукала тут на роднай мове. Такая маленская Беларусь сядро вулкану! Праз некалькі месяцаў нават мясцовыя абарыгены падхалілі нашу мову. А з мовы расейскіх перасяленцаў спачатку нават съмяяліся, дзівіліся, што яны так гавораць. Рэальная русіфікацыя адбылася тады, калі пачалі ствараць школы, прыйшлі падручнікі на расейскай мове... Часам даходзіла да абсурду. Так настаўніца пачала мне спраўляць: «Говори не «тата», а «папа»! Я прыбег дадому й спытаў у маці, дзе папа. На што маці вельмі зьдзівілася і перапытала:

«Якая «папа»? Я засаромеўся настолькі, што пэўны час ніяк ня зваў свайго бацьку. Мая маці была з нараджэнняня сялянка, але паходзіла са зьбяднелай шляхты. На ўсё жыцьцё яна засталася беларускамоўнаю. Пра мову яна не разважала, але ўсяе яе пастава да съмерці выпраменівала непахісную высакароднасць.»

Дый тыя людзі, што засталіся жыць у Прусах, здолелі захаваць сваю годнасць і чысьць

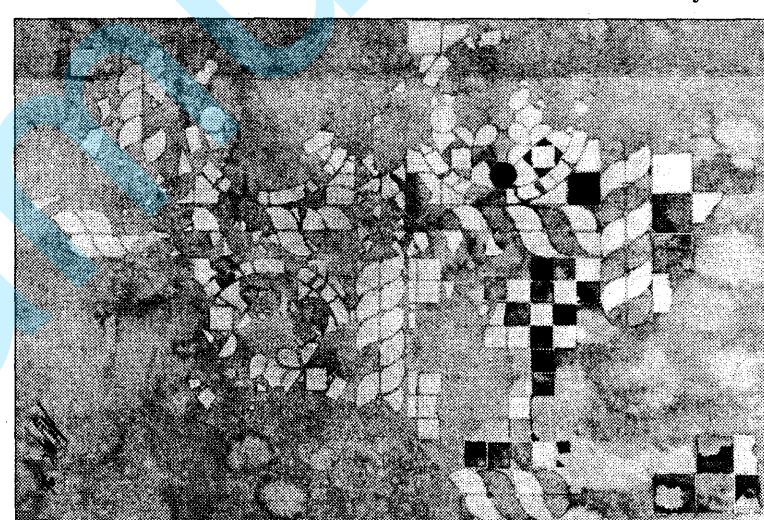

Фота Міхaila Шмерлінга

ВІЦЕБСКІ БУНТАР

іно мовы. У гэтым я ў чарговы раз пераканаўся, калі прыехаў на пахаванье свайго бацькі, які памёр ужо на Радзіме. За памінальным столом гучала толькі беларуская мова. Ад простых людзей я ня чуў ніводнага мацернага слова. Гэта чисты народ.

Бацькі мае пражылі на Далёкім Усходзе да самай пэнсіі, амаль 35 гадоў. Але заставацца там надалей бацька не схадеў. Спачатку перехалі ў Новамаскоўск каля Днепрапятроўску ва Украіне і пражылі там 8 гадоў. Калі мае заразілівы размовы пра Беларусь зрабіліся нясыцерпіным начным болем, бацька

ходзілі ў славутай сядром мастаку бухце Сідзімі (на мяжы з Карэй). Мора, скалістыя горы, субтропічная флора, зімеі, рыбацкія шхуны...

А ў Акадэмію прыехаў паступаць, калі мне ўжо было пад 30. За кампанію паехаў у Ленінград са сваім яраслаўскім сябрам Жэнем, які сабраўся падаўваць дакумэнты ў Акадэмію мастацтваў на мастактвазнаўчы факультэт. Я захапіў з сабой свае малюнкі, але больш думаў, як добра можна бавіць у пайночнай сталіцы Рэспублікі час. Ды чамусьці я ня толькі паказаў свае працы, але й падаў дакумэнты. Хоць сам сабе лічыў усё гэта авантурай. Жэня, праваліўшыся на першым іспытце, кінуў і Ленінград, і мяне ў ім на самога, якая нечакана перарабасла ў маю ўдачу — у сэліце прынятых у Акадэмію я з хваляваннем убачыў сваё балтыйскае прозвішча.

Спачатку я быў крыху расчараўаны Акадэміяй. Пасля ўладзівастоцкай мастакской вучэльні мяне зьдзівіла адсутнасць тут вартага выкладчыцкага асяродку. Вучыліся самі ды

адзін у аднаго, але ратаваньнем і асноўнаю школаю былі стара-даунія майстэрні графікі (афорту, літаграфіі, дрэварыту), шчодра тэхнічна абстаўленыя, не аблежаваныя для працы часам.»

Пра Бел:

«У мяне зь дзяцінства недзе ў глыбіні душы прабіваліся па-расткі съвядомасць беларуса. Ужо ва Украіне, куды езьдзіў да бацькоў, я востра адчуў адказнасць за сваю нацыянальную прыналежнасць. Хвароба русіфікацыі цвівіла і там, але ўпершыню ў размовах з падпітаю мастацкаю браціяй Днепрапятроўску я зразумеў, што духоўны супраціў на толькі жыве тут, але і разгортвае крылы. У Ленінградзе мне зредку трапляліся беларусы, але ўжо яны былі бяз гэтага «гаючага» супраціву ў душы, які па-здрадніку выціскаўся подлым скепсысам да свайго. Але аднойчы занесла мяне ў Дом Кнігі на Неўскім у аддзел «Літаратура на мовах народаў СССР». Крыўдна мне неяк стала, падумаў, наўрад ці тут будуть кнігі на беларускай мове. Зайшоў і ўбачыў беларускі куточак. І што мяне асабліва ўразіла — людзі тоўпяцца каля прылаўка й нават кніжкі купляюць. Я акрыяў. Набыў сабе кніжку Максіма Танка і стаў вучыцца мовы. За 30 гадоў адзіноты на чужой моўнай ніве ад яе засталося ў душы хіба толькі хвалючае трымценіне. Маці была маім першым перакладчыкам. Потым пазнаёміўся зь

Пра боль:

«У Віцебск і ў Беларусь я ўпершыню прыехаў у 1972 годзе. Выйшаў зь цягніка, і мовы ня чую. Гэта для мяне была сапраўдная траўма. Памятаю, я нема пераходзіў з трамвая ў аўтобус і ехаў бяз мэты, наставіўши вушы, ловячы час ад часу да болю рэдкія рэшткі родных гукаў, у якіх была хіба яшчэ недабітая інэрцыя, але і знаку не было ўжо ні ратавальнае энэргіі, ні стваральнае волі. Была капітуляцыя, паўсюдная, ганебная, зрадніцкая, непапраўдна абразыўліва...»

У час май вучобы ў Акадэміі там яшчэ выкладаў М. Керзін, якому быў ўжо за 90 гадоў. Калі зачыталі размеркаваньне і абвясцілі, што Мемус едзе ў Віцебск, ён раптам ажыўіўся, падышоў да мяне і, паціскаючы маю руку, у нейкім старэчым экстазе дадаў: «Вы шчаслівы чалавек, што будзеце жыць у Віцебску. Мяне ж там кожны сабака ведае...» Віцебск быў першай радасцю і першим болем, можа, таму яго і выбраў.

Віцебск уразіў мяне сваёй гістарычнай спустошанасцю, маральнym прыніжэннем рэшткай старасьцевчыны.»

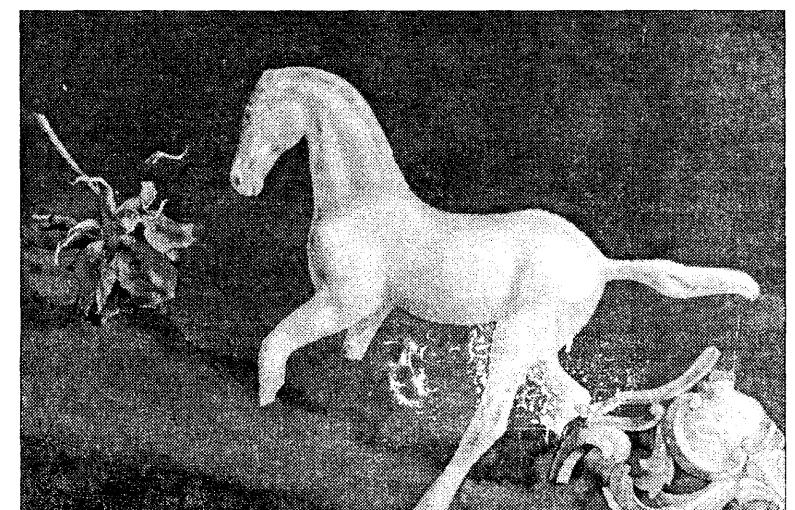
Пра бунт:

«Кватэра ніяк ня мелася быць, інтэрнат, які мне працаваў як выкладчыку мастацка-геаграфічнага факультэту, падаўся ратункам. На факультэце найперш кінуўся ў вочы ненатуральны для мастацкага асяродку парадак, адсутнасць бароды, праяваў творчае волі ў адзінстві. Аказаўся, дэкан «абразаў» па-расткі такое волі на карані. Мяне папярэдзілі: давядзеца пагаліцца таксама. Але я ўпарты настойваў на сваіх правах. Гледзячы на мяне, і студэнты началі бунтаваць.»

Мяне некалі бацька вучыў: у гэтым сьвеце трэба жыць «радавым» чалавекам. Ці за «лычкам» пагонісься, ці за «зорачкай» — лічы прапаў. Людзі становяцца нявольнікамі ўсяго гэтага. Я ж заўсёды імкнуўся быць незалежным ад пасадаў, званняў, саюзаў, суполак... Дый у творчасці не прытрымліваўся ніякіх стылістычных і тэхнічных межаў, увесі час мяняючы малюнак і пастэль на акварэль і наадварот.

Беларусь?.. На маім акварэльным аркушу «Белая жаробка», створаным у 1995 годзе, яна зь перабітымі ножкамі... Перад

піцерскімі беларусамі, здабыў сабе слоўнік. Такое багацце на той час! Мне здавалася, што я набыў Радзіму. А потым стаў езьдзіць у Беларусь кожнае лета. З захапленьнем чытаў Янку Купалу. Нават аднойчы хацеў Акадэмію кінуць і ехаць жыць у Нясьвіж. Ен мне асаблі

іва спадабаўся ў час адной з маіх вандровак. А калі Акадэмію скончыў, адразу заяўку падаў у Беларусь. И стаў ужо (сам з сабою) гукаць па-беларуску...»

ёу завялія кветкі... за ёю стапаная гісторыя... Але жаробка скача!»

Запісаў Міхась Цыбульскі

8 ДЫСКАГРАФІЯ

Наша Ніва [2] 10.1.2000

Патрыятычны кабак

«ВОСЬ ДЫК ЖЫЦЬЦЁ...». Уладзімер Гуткоўскі. MC. (р) 1999.

Маладога Фронту, але й наагул грамадзкае будучыні Айчыны. Бо я з замілаваннем пазнаёміўся б з той парою патрыётаў, якія б пад гукі гэтае творчасці надумаліся б у ноч на 25 сакавіка зрабіць нога беларуса.

Тут надоечы слухаў працяглых песьні-аповеды безыменнага чачэнскага аўтара, які распавядаў пра змаганье свайго народу ад часоў Шаміля да дзён сёняшніх. Тыя наіўныя песьні я называў бы сучаснай шчырай ды непадробнай аўтэнтыкай, дзе фальшу няма. Песьні ж спадар Гуткоўскага на tym фоне ўспрымаюцца ці не паддымы, дзе ўсё надумана і прыцягнута — не для чачэна сказана — за сывіны вушкі.

Абрыдла такое вось жыцьцё! Калі пад шыльдай съядомай мэты і ўвогуле сур'ёзных паміненняў выдаюць тое, што нагадвае патрыятычны кабак, гурток самадзеянасьці ім. Міністэрства культуры БССР, шынок у Лявона, калі хочаце, дзе частуюць нейкім півшчом, якое толькі называе нагадвае піва.

Піце піва, мужыкі! У імя іншага жыцьця!

Будзеце здаровыя...

Слухач, якому дух заняло

Драм-н-бэйс

«БУЛЬБА-ХІТ 2000». Розныя выканануцы. MC. «Bulba Records». MC BR 0001. (р) 1999.

Найболыш разрэзлямаваны, здаецца, айчынны праект канца мінулага году, які, баюся, на справе можа ператварыцца ў найбольшы пішык. Ці, модна кажучы, — у суцэльному драм-н-бэйс. Ага, аж 18 нумароў у праграме першай у гісторыі залежнае Беларусі зборкі менавіта беларускай папсы, зь якіх толькі адзін (!) гучыць на беларускай мове. Эта ўжо, прашу прафачаныя, на «Бульба-хіт», а нейкі інтэгратарскі чыпс, у якім пра беларускасць нагадвае месца пражыванья ўключаных у зборку зблышага малавядомых выканануць.

Заданы альбом я ў цэлым акрэсліў бы як татальнай «дэма». На тое «Дэма» з гітом «Солнышко моё», а праства прымітыўнае дэма. Калі б спадар Гуткоўскі прасплюваў тыя песьні пад гітару ці нават мандаліну дзе на кухні ў атачэнні сяброў-паплечнікаў, усхваляваных праблемамі адраджэння, ён бы, безумоўна, зьбярог шмат жыцьцяў маладых патрыётаў. Але калі ён пад прымітыўныя ці праства крымінальныя электронныя аранжыроўкі тыраже, практычна пазбаўленыя патэтыкі, прафачце, песьні, ён тым самым вынішчае шэрагі на толькі

кажучы, — у суперечнае драм-н-бэйс. Ага, аж 18 нумароў у праграме першай у гісторыі залежнае Беларусі зборкі менавіта беларускай папсы, зь якіх толькі адзін (!) гучыць на беларускай мове. Эта ўжо, прашу прафачаныя, на «Бульба-хіт», а нейкі інтэгратарскі чыпс, у якім пра беларускасць нагадвае месца пражыванья ўключаных у зборку зблышага малавядомых выканануць.

Тым на менш, задача ініцыяванага маладым лэйблам «Bulba Records» альбому была паставлена ўздычная: прымусіць мясцоўскую публіку танчыць пад улас-

ную, няхай толькі географічна акрэсленую, музыку. І адначасова — у кампаніі з імёнамі вядомымі прэзэнтаваць тых, хто толькі марыць пайтарыць шлях Аляксандра Саладухі ў вялікім, прафачце, мастацтве. А яшчэ — справа дакаць тое, што айчынна папса нічым не саступае эстрадным жыкам прадстаўнікоў інтэграване Беларускай краіны. Вось і пройдзімся па тых трох момантах.

На ведаю, як хто думае, але на тэлебачанне бяз кліпу ў роце тыкацца безнадзеяна. Для прафанды свайго ў эфіры застаюцца FM-станцыі, зь якіх уласна беларускай можна называць хіба што толькі «Сталіцу» і апошнім часам — «РОКС». Усе астатнія вяшчальнікі на мове «Бульба-хіт» і калі дапускаюць беларускіх выканануць да эфіру, дык з вельмі кіслым выразам твару. Так што, думачца, усё адно верх атрымаюць якія небудзь «Руки вверх», чым, скажам, «лучшы танцевальны проект года» (як яно згадана на супраўдзе шыкоўна зробленым куплеціку — «гармоніку») трою «Лето». Нашыя Іры Кленавы хутчай рукі апусцяюць, чым дапускаюць беларусаў да гіт-параду той жа «Альфы». Там будуць прымітыўныя «Іваны Купала», а вось «Крыві» з «Палацам» — ніколі!

Пункт два. У цэлым вырашыць яго выдаўцы здолелі. Поруч з супраўдамі амбітнімі «Беларускими Песнярамі», «Ляписом Трубецкім», якімі аж заходзіцца Раеся (так той Раеся і траба, яна варта гэтага мастацтва), Каслукай з у цэлым неблагай мэгаполіснай песьні, асіацэлым Дзі-Бронікам, Анжэлікай, што горда заяўляе на гэтай зборцы — «Я чужа», ды яшчэ больш съмешнай ад «ЛТ» групай «Леприконсы», альбом знаёміць з супраўдамі маладымі. Вось тут з уласна мастацтвам праблемаў яшчэ больш. Праект «Клевер» з рымэйкам «Позвони мне, позвони» — ну, такая самадзелка! «Ходлодок» у выкананыні «Мантаны» адышоў не на шмат далей. «Тэлега», «Ковбой», «Стрэйч» — адной песьні яўна не стае, каб асаніць іх маштабы патэнцыял, хоць, на гадзаў, іхнія маскоўскія аднагодкі і страляюць менавіта адной песьні, каб праз сезон зьнікнуць са сцэны, дзякаваць Богу, назаўсёды.

Звярнулі ж увагу на сябе нямногія. Гэта Багданова з песьні «Февраль» і больш сталыя за ёе: Зоя Гарына, якую адносіць, нават на руках, у лягер папсы яня ўзяўся б, і чалавек неакрэсленый.

нага ўзросту і няпэўнага месца жыхарства Карл Хламкін, чыя новая вэрсія ягонай жа песьні «Ласточка» ўсё ж больш расчараўвала, чым натхніла на палёт у бліжэйшую дыскатэку. І ўжо зусім нікак падалася песьня «Виноградная ложка» (пардон, «лоза!») занадта раскручаных «Ляпісаў». З тae лазы напой атрымаліся танны.

Лепшымі ж нумарамі альбому зьяўляюцца правераныя часам «Толькі с тобой» «Беларускіх Песняров» ды адзіны ўласна беларускі і супраўдны шлягер «Цуд на Каляды», пазычаны «Bulba Records» у праекту «Святыя вечар-2000» у выкананыні Алекса Памідорава. Такога Маскva дакладна нія не створыць!

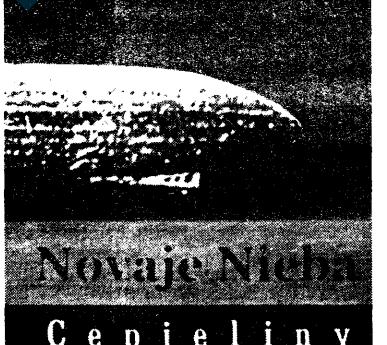
Гэта я да пункту трэцяга перайшоў. І тут «Bulba Records» дамаглася паставіцца на мэты: у цэлым нашыя супраўды выглядаюць на горы за расейскіх. Праўда, горышымі за расейскіх быць складана: на тое могуць паквапіцца, бадай, толькі паўночнікаўскія. Дыў то чыста тэрэтычна. Бы калі б гэтая зборка была на гершаша, скажам, за падобную польскую ці чэску, яя какучы ўжо пра італьянскую ці ангельскую, я б тымі «Бульба-хітамі» набіў поўны рот і ў замілаваныні пускаў адно зіхатлівыя крухмаленыя бурбалі дзічыае радасці.

Але ж, хлопцы, не спыняйтесь! Вы ж самі напісалі: «Завтра будзе новая музика». Толькі калі настане тое заўтра?

Бульбяны слухач

Бамбайк у хмарах

«СЕПІЕЛІНІ». «Novaje Nieba». CD. «Ковчег». NN 002. (р) 1999.

І хацелася б напісаць пра гэты альбом такую вось выключна станоўчай рэцэнзіі, узънёслую, як той «Граф Цэпэлін». А — я дужа выходитці. І чаму — нават няпроста зразумець, нягледзячы на тое, што і самую Касю Камоцкую паважаю за, так бы мовіць, прой-

дзены жыцьцёў і творчы шлях, і песьні многія даўно палюбіліся, і кожны новы выдадзены кампакт зь беларускай музыкай — сапраўдная падзея. І ўсё ж нешта стрымлівае мяне ад адных толькі камплімэнтаў.

Магу толькі адразу адзначыць, што гэтай зборкай звольшы даўно вядомыя песьні «Новыя Nieba» ўнесла важкі ўклад у разыўціцё мэлёдыкі ды рytмікі беларускага року. Прывклады — «Цэпэліны», «Бомба» ды некаторыя іншыя выхухова небяспечныя песьні. Немалую ролю ў гэтым адыгралі і адносна новыя партнэры Камоцкай па «Новым Небе» — музыкі групы «Ulis», якія надалі гучаньюю калектыву куды больш жорсткую, рокавую, чым гэта было раней, манеру. Камоцкая і супраўды пачала ўспымацца зусім па-іншаму. І адначасова з гэтym «Ulis», як мне вельмі суб'ектыўна здалося, дужа той Касі пашкодзіў. Перш за ўсё таму, што паставіўся да праграмы, так бы мовіць, занадта шаблённа, не сягнуўшы глыбока ў сутнісць пасобных твораў, аранжаваўшы большасць песьні нібыта па адной схеме. Некаторыя песьні ад гэтага нават выигралі, а вось излае — прайграла. Такія песьні, як «Залатыя краты», «Святыя Мікалай» — гэта ж зусім мяркаваны знатуры свайгі творы, але аранжаваць іх амаль так, як «Цэпэліны», прости нельга!

Я зусім ня супраць менавіта такай гукавой палітры альбома: у гісторыі року дастатковая прывкладаў таго, як змена гучанія правакавала далейшае творчае разыўціцё выканануць (Боб Дылан, напрыклад, у 1965 годзе). Але ў тым і рэч, што пры змене гукавога фону вакальная манера самой Камоцкай, за выняткам хіба «Восенскай калыханкі для краіны» не змянілася. Адсюль, магчыма, і маё лёгкае адчуванне неупадзення стылістыкі акампанемэнту і вакалу. І лішні доказ таму — новае, тонкае, мастакоўске аранжаваныя славутай «Чорнай коткі», дзе ўменне сказаць шмат мінімальнымі сродкамі прынесла найбольшыя плюны. А можа, я проста надта прывык да старога гучанія «Новага Неба», вось і вуркачу, як той нямецкі бамбайк у хмарах.

Зрэшты, я думаю, што гэты альбом напаткае лёс знанага «Графа Цэпэліна». Альбом будзе слухача, і перш за ўсё тымі, хто празь яго ўпершыню адкрые для сябе назоў «Novaje Nieba».

Слухач з цэпэлінам на відэльцы

беларускі аўдыёкасэты і

кампакты

БАРДЫ:

- 1. Ален. Балахоўскія песьні. Юбілейны канцэрт
- 2. Акулін Эдуард. Мая Крывія (1996)
- 3. Акуліч Вольга. Трохкунткі
- 4. Бартосік Зыміцер. Да пабачэння... (1996)
- 5. Данчык. Мы яшчэ сустрэнемся
- 6. Данчык. Я ад вас далёка / Мы адной табе належым
- 7. Данчык. Калядныя песьні
- 8. Клімовіч Уладзімер. Дзеци вягроў (1997)
- 9. Мельнікаў Андрэй. Гэта Мы! (1996)
- 10. Мельнікаў А. Да апошняга каміса 1995/96
- 11. Мельнікаў А. Камяні майго вогніча
- 12. Мельнікаў А. Песьні выгнаныя 1991/93
- 13. Мельнікаў А. Салам Саўкам (1993)
- 14. Мельнікаў А. Успамін (1994-1995)
- 15. Мельнікаў А. Шлях. 2 часткі (1996)
- 16. Мінскевіч Сяргжук. Шляхі (1997)
- 17. Царэшчанка Вольга. Песьні 1991/95 гг
- 18. Шалкеўіч Віктар. Смутны бела-

38. Ліцьвіны. Пятага сакавіка (1996)

39. Ліцьвіны. Неба і зямля

40. Ліцьвіны. Ой, у лузе, лузе

41. Харошки. Палацкі сыштак, трады-

ційная музыка

42. Kupaliinka-folk-group. Купалинка

43. Неруш (1997)

44. Святыя

ІНШАЕ:

45. Беларуская гітарная музыка (1996)

46. Беларуская сымфонічная музыка (1996)

47. Беларускі джаз: Т.І.Рэнсанс, Т.ІІ.Ігар Сафоной. Яблычна гарбата. Пла-

чины танец

48. Беларуская народная казкі

49. Музычныя казкі (1996)

50. Беларуская народная казкі і ка-

льханкі.

СТО БЕЛАРУСКІХ КНІГ XX СТАГОДЗДЗЯ

Мы меркавалі завяршыць рэйтынг найлепшых беларускіх кніг напрыканцы мінулага году, ажно чытачы «НН» не пагадзіліся з гэтым. Акурат на Каляды пасыпаліся лісты, і агульны рэдакцыйны сьпіс дасягнуў 800 пазыцыяў. Гэта значыць, што мы будзем працягваць пачатую трывадлівага падліку нам трэба ведаць, што допсы не паўтараюцца. Бо ў гэтым наша агульная з вамі зацікаўленасцю. Тое саме тычица і карэспандэнта, які падпісаўся «veresk» і даслаў свой сьпіс электроннай поштай. Дарэчы, ананім з Баранавічай упершыню згадаў «Новы Дамавікамэрон» Адама Глебуса.

Алесь Цюленеу піша: «За всем гадоў «Наша Ніва» сталася часткаю мяне, таму з радасцю дапамагу вам падпіскай». Далей наш карэспандэнт заўважае: «Трохі дзівіць мяне, спадарове, што сипяшаецца скончыць XX ст. Гэта стагодзьдзя застаецца яшчэ ладны кавалак. Ажно да наступных Каляды. Во рымскіх мінах Дыянісі Малы за пачатак наша эры ўважаў 1 студзеня 1 году. Дык 2000 год мінеца рыхтык 1 студзеня 2001 году. Таму вельмі спадзяюся, што крыху скакаеце падрахоўваць вынікі беларускіх кнігаў XX ст.».

Камэнтуючы свой сьпіс, сп. Алесь кажа: «У мінулым нумары газэты прэзентавалася кніжка Г. Сагановіча і У. Арлова «Дзесяць вякоў беларускай гісторыі», што была выйшады ў Вільні. Зважаючы на аўтараў і назыву твору, маю вялікія спадзеяны на ягоную каствонасьць. Дык, не чытаючы, узгадаў кніжку ў сваім сьпісе».

Дарэчы, шмат хто сипяшаецца называць гэтыю кнігу, як бачыўшы. Мусіць, сапраўдны дзеянічны аўтарытэт аўтараў, і магіт назывы — маўляў, «10 вякоў» павінны прэтэндаваць на высокое месца ў сваім тысячагодзьдзі.

Паміж іншых пазыцыяў, сп. Цюленеу называў і Міцкевічавага «Пана Тадэуша». Гэты твор належыць мінулому стагодзьдзю, таксама ў мінулым стагодзьдзі рабіліся і першыя яго беларускія пераклады. Праўда, найбольш дасканалыя былі зробленыя ўжо бліжэй да нашага часу. Таму можна зацікаўшы гэтыю кнігу да сьпісу, але варта абавязкова ўдакладніць, чый пераклад вы маеце на ўзвеze.

Нехта S.K. даслаў свой сьпіс з Баранавічай. Мы не аднойчы

прасілі не даваць ананімных сьпісаў. Вы можаце дапісаць у лісце, каб рэдакцыйня ня згадвала вашага прозвішча, але для спрэвядлівага падліку нам трэба ведаць, што допсы не паўтараюцца. Бо ў гэтым наша агульная з вамі зацікаўленасцю. Тое саме тычица і карэспандэнта, які падпісаўся «veresk» і даслаў свой сьпіс электроннай поштай. Дарэчы, ананім з Баранавічай упершыню згадаў «Новы Дамавікамэрон» Адама Глебуса.

А ўвогуле гэтым разам, нібы згаварыўшыся, амаль усе называлі «Беларуска-расейскі слоўнік» М. Байкова і С. Некрашэвіча.

Сяржун Шэлег з Віцебску прасіць «Нашу Ніву» на надта ўлягачь у Расею, а болей друкаваць навінаў з Летувы і Польшчы, а таксама — не здымачы з друку прыватных аўбестак, бо гэта — «найлепшы сродак сувязі з усёй беларускай грамадой». Аўбесткі здымачы мы не плянавалі. Адно што ў разыўтых краінах такія аўбесткі друкуюць за невялікую плату, з чаго ўрэшце складаюцца грошы на існаванье газэты. У нас жа грамада яшчэ не дарасла да таго, каб сама сабою ўтрымліваць сваю газэту, і не абражаеца тым, што ейная газэта мусіць ісці на паклон да чужых людзей, а найчасцей — гібець у юндзы. А як падумаць, што для аднаго дробязь, тое для ўсёй грамады — капітал. Ды толькі на надта прапануе нам грамада свае аўбесткі за невялікую плату. Зрэшты, гэта іншая тэма. Спадар Сяржук дадаў да агульнага сьпісу некалькі новых кніжак, між якіх ёсьць і зусім сувязыя. Я б вылучыў падручнік «Судовае мэдыцыны», які можа крыху апярэдзіць свой час, але абавязкова спатрэбіцца беларускім спэцыялістам на новым стагодзьдзі.

Шмат новых кніг называў і Н.Мысынік з Менску. Тут ёсьць і новыя («Беларуская думка XX ст.»), якія мала хто пакуль бачыў, і даўнівасыя, якія зборнік Анатоля Сербантовича «Жаваранак у зэніце». Аляксей Плашынскі нават прэміянтаваў пэўную кнігі з свайго сьпісу. Напрыклад, пра «Імя ў летапісе» Вітаўта Чаропкі: «Гэта тая кніга, з якой пачаўся

Фота Михаіл Баранавіч

рост маёй нацыянальной сувядомасці. Я страшна зацікавіўся беларускай гісторыяй (таму і паступіў на гістфак). Або — пра Багдановіча «Вяноч»: «Проста гэта мой любімы паэт». І сп. Аляксей пералічыў шмат ня згадваных раней назваў. Тут ужо зусім ляснуў рэдакцыйны разыўлік на тое, што шырэй прапанаваў скончыца. Праўда, усе гэтыя кнігі звязаліся ў кнігарнях толькі зусім нядыўна. Таму ў выніковы рэйтынг яны патрапілі як хутка.

Час, які мы складаем «Сто кніг», дазволіў нам назапасіць тую колькасць сьпісаў, якую ўжо сέньнер ператварылася ў якасць. Ужо вымалівалася тая досьць пэўная карціна, і змены ў ёй могуць быць толькі на ўзроўні, як той казаў, статыстычнай памылкі.

Тое самае тычица і рэйтынгу аўтараў, які мыробім паводле сумарнага кніжнага съпісу. І тут гіерархія сфармавалася і наўрад ці ўжо істотна зменіцца, прынамсі ў верхнія частцы. У съпісе аўтараў зроблены выключэнне для Кастуся Каліноўскага, які хранялі глягічна належыць да XIX ст., але толькі ў XX-м быў апублікаваны ў кніжным фармаце.

Яшчэ адна заўвага для сп. Кастуся Балахоўскага з Мар’інай Горкі, які пытается пра 100 найлепшых кніг сусветнай клясыкі. Нагадаю, што ўласна з такой публікацыі і нарадзілася ідэя беларускага рэйтынгу. А было гэта ў 1996 годзе, у «Наший Ніве» за 24 чэрвяна (№ 15 (53)), дзе мы надрукавалі Съпіс найлепшых кніг съвету XX ст. паводле аптымання супрацоўнікаў Нью-Ёркскай публічнай бібліятэki. Там, праўда, ня сто кніг было, а нашмат болей.

Крыт.

арганізацыі, калі ёсьць цалкам відавочная перспектыва заніцця зусім вольнае нішы прафесійнага выдання для моладзі?

У астатнім часопіс цікавы ды непаўторны: ну, дзе яшчэ па-беларуску студэнт дастане інфармацыі пра тое, як правільна нацягваць кандом, прычым фіналнай фразай ідзе «Вашае здароўе ў ваших руках. Беражыце адзін аднаго. Беражыце свае каҳаныне!» Цнатліўшы беларускія студэнтакі, мусіць, млеюць ад такога непрыхаванася мужчынскае сама-закаханасці не зусім мачысціка-га ЗБСу. З апошніх артыкулаў можна адзначыць зацемку сп. Мухіна пра анархістаў ды ягонае ж інтэрв’ю з контракультурным Лёлікам Ушкіным, Гардзіненкаў «Kalandar» і сэрыю «Millenium», у якой, праўда, кожны з аўтараў апэруе аднамі й тымі ж фактамі. Не застануцца па-за ўвагай чытачоў артыкулы, прысьвечаныя музыцы, спорту, вандроўкам.

Аднак, не зважаючы на досьць шырокі тэматычны спектр матар’ялаў, яны ўсе абмежаваны канцептуальнай: аддаецца перавага апісанню сваіх уражанняў ды тлумачэнням тое ці іншас звязы, «Студэнцкая думка» губляе ці, хутчэй, не знаходзіц новае чытацкае аўдышторыі. Хочацца верыць, што пэўная ступень графаманства, у якім можна абрэгунаваць аўбінаваціць і аўтара гэтае рэцэнзіі, будзе характэрная для «CD» толькі на этапе становлення.

Анатоль Прасаловіч

СТО ТВОРАЎ

Багдановіч Максім. Вяноч (47)
Караткевіч Уладзімер. Дзікае паляванье караля Стага (42)
Быкаў Васіль. Знак бяды (38)
Колос Якуб. Новая Зямля (35)

Караткевіч Уладзімер. Каласы пад сярпом твайм (34)
Сагановіч Генадзь. Невядомая вайна (34)

Караткевіч Уладзімер. Чорны замак Альшанскі (32)

Геніош Ларыса. Споведзь (31)

Тарашкевіч Браніслав. Беларуская граматыка для школаў (31)

Купала Янка. Спадчына (30)

Ермаловіч Мікола. Старожытная Беларусь (28)

Быкаў Васіль. Сотнікаў (27)

Ігнатоўскі Усевалад. Кароткі нарыс гісторыі Беларусі (27)

Смоліч Аркадзь. Геаграфія Беларусі (27)

Ластоўскі Вацлаў. Кароткая гісторыя Беларусі (26)

Маўр Янка. Палескія рабінзоны (26)

Аляхновіч Францішак. У кіпцюрох ГПУ (25)

Арлоў Уладзімер. Таямніца палацай гісторыі (25)

Арсеневіна Наталья. Пад сінім небам (25)

Тарасаў Кастусь. Памяць пра легенды (25)

Купала Янка. Жалейка (24)

Мелех Іван. Людзі на балоце (24)

Гарэцкі Максім. Рунь (23)

Караткевіч Уладзімер. Хрыстос прызямліўся ў Гародні (23)

Колос Якуб. На ростанях (23)

Туранак Юры. Беларусь пад нямецкай акупацыяй (23)

Чаропка Вітаўт. Імя ў летапісе (23)

Ермаловіч Мікола. Па сълядах аднаго міту (22)

Караткевіч Уладзімер. Зямля пад белымі крыламі (22)

Быкаў Васіль. Сыцяня (21)

Энцыклапедыя гісторыі Беларусі (21)

Колос Якуб. Сымон-музыка (20)

Ластоўскі В. Падручны расейска-крыўскі (бел.) слоўнік (20)

Быкаў Васіль. Альпійская баляда (19)

Архітэктура Беларусі. Энцыклапедыя (18)

Віцьбіч Юрка. Плыве з-пад съятое гары Нёман (18)

Гарэцкі Максім. Дзэльве душы (18)

Гарун Алеся. Матын дар (17)

Геніош Ларыса. Ад родных ніў (17)

Цётка. Хрест на свабоду (16)

Акула Кастусь. Змагарная дарогі (15)

Гарэцкі Максім. Гісторыя беларускай літаратуры (15)

Гілевіч Ніл. Родны дзецы (15)

Дайнека Леанід. Сыльвія вакалака (15)

Кіпель Вітаўт. Беларусы ў ЗША (15)

Адамовіч А., Брыль Я., Калеснік Ул. Я з вогненнай вёскі (14)

Алексіевіч Святланіа. У вайны не жаночае ablіcha (14)

Беларусь. Энцыклапедыя дадзенік (14)

Доўнар-Запольскі Мітрафан. Гісторыя Беларусі (14)

Калубовіч Аўгэн. Крокі гісторыі (14)

Ластоўскі Вацлаў. Гісторыя беларускай (крыўскай) кнігі (14)

Мыслыўлі альбом (14)

Разанай Алеся. Вастрэй стралы (14)

Тарасаў Кастусь. Пагоня на Грунвальд (14)

Ткачоў Міхась. Замкі Беларусі (14)

<p

10 СЛОВЫ

КОШКА і МЫШКА

пры павесці

Васіль БЫКАЎ

Мышка ў той дзень увогуле была сътая, але яна была маладая, цікаўная і доўга не магла сядзець на адным месцы. Тым болей у яе ўсіх норцца, дзе нічога не было відаць, нічога не чуваць. А поруч, на падворку — яна ўжо ведала — была процьма цікавага, асабліва пад лапухамі, дзе бегалі порсткія кузуркі, сядзелі, варушы вусамі, чорныя жукі, а на травяніх галінках круцілі рожкі дзівосныя сълімакі ў цвярдых, скурчаных ракавінах. Увогуле мышка была далікатная, добразычлівая да малых насельнікаў падворку. Яе таксама нікто асабліва на крыўдзі, і яна думала, што дужа бацьца там не было чаго. Яна імкнулася быць аптымісткай.

Праўда, яна ўжо чула, што недзе там час ад часу паяўляеца страшны мышыны вораг — кот. Але мышы яшчэ не даводзілася спатыкаць яго, і яна думала, што і не давядзенца. Навошта кату цікаваць малую палахлівую мышку — мабыць, яму лепей мець справу з вялікімі пацукамі. З мышкі які наедак?

Той раз яна магла бі не вылазіць з норкі, але ўзяла ды вылезла.

На падворку пад лапухамі было ще плацінка, якая квохнула разы два, заўважыўши мышку. Мышка шмыгнула ля яе далей да прызыбы і раптам толькі роспачна піскнула. Аднекуль з'верху на яе плацінка дзівле кіпцюрыстыя лапы — бегчы ўжо не было як. Канечне, то была кошка — маладая, юрлівая, з белымі прыгожымі лапкамі. Мышка съпярша спалохалася, але тыя лапкі абыходзіліся з ёй далікатна, і тое супакоівалася. И мышка падумала, што ўвогуле ёй пашэнціца — было б куды горш апынцца ў страшных кіпцюрох ката. А там, можа, і нічога яшчэ ня здарыцца, — мышка хацела быць аптымісткай.

І праўда, не ўчыніўши ёй вялікага болю, кошка падхапіла мышку зубамі і вынесла на чысты, падмецены падворак. Мыш-

ка напружана думала, і ўсё так выходзіла, што кошка палуднаваць ёй не зьбираецца. Інакш яна пад'едаў ў зацішку, ля лапухоў. На падворку нікога не было, кошка паклала мышку ў доле. Мабыць, можна было б паспрабаваць уцячы, але мышка не хадзела выказаць непаслушнства і тым злаваць кошку. Яна ўсё спадзявалася на лепшае. Тады кошка далікатна штурхнула лапкай пад бок, нібы патураючы бегчы. И праўда — мышка пабегла.

Зусім ужо блізка было да норкі, як кошка ўсё ж дагнала яе і ўпілася кіпцюрамі ў хрыбціну. Мышы стала дужа балюча, і яна аж перастала дыхаць. Але неўзабаве і супакоілася, бо кошка ўсё не съпялялася яе хрумстаць. Пэўна, то была добрая кошачка, яна толькі хацела пагуляць з мышкай. Тады мышка зънерухомела і, бы не жывая, певравярнулася лапкамі ўгору. Тоє,

Малюнак Сяргея Харлукава

відаць па ўсім, спадабалася кошцы, якая абедзьвюма лапкамі пачала кідаць з боку на бок маленьку сымулянту, бы запрашаючы яе да гульні. Гуляць мышку ўговуле любіла, і, хоць цяпер і баялася трохі, але ўсё не магла паверыць у кепскае. Ужо надта лагодна, бяз злосці ставілася да яе ладная кошачка, няўжо гэтак можа звесці рахманную мышку?

Мусіць, мышка магла б яшчэ ўцячы, асабліва калі ў гэтай гульні апыналася бліз лапухоў, ды ўсё не ставала рашучаць. Знаў жа, яна была аптымістка, дагэтуль жа нічога кепскае з ёй ня здарылася.

Але во кошка ці, можа, таму што нагулялася, ці з якой іншай прычыны, дужа цяўкнула мышку ля шы — ад болю ў

той аж памутнела ўваччу. Кошка тым часам паклала мышку ля ног, азірнулася па бакох, — падобна, яна адпачывала. Ці можа, разважала, каб пусьціць мышку? Павінна была б пусьціць, бо мышы было блага, наўрад ці яна цяпер магла б уцячы. Але яна спадзявалася.

Яна верыла ў дабрыню, тым болей ад таго ладнай маладой кошкі, якой яна не зрабіла нічога кепскага. Нават не разлавалялася на яе. Мышка разумела, што ўвогуле кошкі — ворагі мышак, але ж, мусіць, і кошкі бываюць розныя: злых і добрыя. Таксама, як і мышы. Яна во, напрыклад, зусім добрая мышка, нікому нікага зла не ўчыніла. Не пакрымдзіла ніводнае кошкі. Навошта ж кошкі забіваць яе? Каб пападнаваць? Але ж тое можна зрабіць з якой іншай мышкай, не аваўзкова з ёю.

Кошка ўсё азірала па бакох, нібы чакаючы чаго, а мышка нерухома ляжала ў доле і разважала. Разважала пра справядлівасць. Усё ж несправядлівія ўладкаваны съвет, калі адны істоты дужыя і нахабныя, а іншыя слабыя і палахлівыя. Слабым і палахлівым жывеца кепска, і мусіць, таму яны дбаяючы пра справядлівасць, дабрыню і спагаду. Ды дужыя не зважаючы на тое. А і праўда, нашто дужым спагада? Дужым патрэбна яшчэ болей сілы, бо сілу сіла дае. А што во рабіць беднай мышцы, у якой ці не зусім перакушаны карац?

Але ж кошка зусім ня страшная, нават прыгожая — і пыска, і вусікі, хаяць навошта яна аблізваетца? Што тое значыць?

І раптам кошка страпянулася, зыркнула касымі вочкамі ў бок недалёкага ганку. Мышка съязлялася ўсім сваім маленькім цельцам — на ганку, пагрозіліва выгнуўши хвост, стаяў страшны мардаты кот; мабыць, ён ужо згледзеў наводдаль кошку з не-баракай-мышкай. Кошка, пэўна ж, спалохнулася, дужа хапнула зубамі мышку і кінулася пад лапухі.

Там яна разам прыкончыла бедную мышку, апошні думкай якой было: добра, што яны уратаваліся ад ката.

Мышка да канца заставала аптымісткай.

ГЭТА НАША ВЁСКА

Вёска піла

«Неяк прыйшоў да мяне загад: ехаць з участковым правяраць аналімку ў суседнюю вёску», — распавядае мне адзін добра знаёмы стары. — «А таго мужчыну, да якога ехалі, я добра знаў. Дыя участковы трохі быў знаёмы з ім. Прыходзім, значыць, да яго ў хату, кажам, маўляў, шукаем самагонку... Той: нічога, шукайце, маўляў. Абшукалі мы ўсё, няма нічога. Музык съмлечца ў кулак. Сабраліся ісьці. Участковы вышайш, а мужык на мяне: «Пяцьро, вазьмі вады папі». Смачная, маўляў, у мяне, толькі з калодзею, ты ж, мабыць, стаміся — узяў я конаўку, чэрпніў ды я каўтніў разы з два... Ух-х. Аж за дух узяло... Моцная аказалася ў вядры самагонка. Сярод хаты! Нічым не прыкрыта! А я й кажу — добра ўмелі гнаць самагон тады.»

Вёска п'е

Ведаеш дзядзьку Фаўста? Ну дык з Норбертам панабіраліся, бы вепрукі, брагі, а Фаўст кажа: «Я за бутэльку белай жывой жабе галаву адкусіць магу». Норберт хоць і даты добра быў, але не паверху.

Адам ГЛЁБУС

РЫБАК

З пісьменьнікам Алесем Рыбаком лёс зводзіў мяне двойчы. Рыбак рэдагаваў мяу першую працаічную кнігу "Адзінота на стадыёне", рэдагаваў акуратна, і канфліктаў не было. Яму не спадабалася слоўца "рамбаза", яго замяніў. Папрацавалі ў разыпшліся. А вось першая мая сустрэча з Рыбаком уразіла. Я з бацькам чакаў Алесія на Краснай плошчы, калі помніку Мініну й Пажарскаму. Рыбак выйшаў з Крамля, падышоў да мяне й аддаў пачак сыштаку з "лашчонімі" аркушамі. "Піши, Валодзя, піши..." Пішу...

БЯЛЯЦКІ

Люблю лічыць. Раз, два, тры... З гэтага музыка пачынаеца й пазізія готаксама, а з пазії ўса літаратура выцякае. Мой погляд такі. Есьць іншыя. Але іх не люблю. Не, ня погляды, а тых, хто я ўмее лічыць, — не паважаю. Да прыкладу, нейкі кепскі арытмэтык — спадар Кавальчук — напісаў апесцесь "Вясельле на хутары" і надрукаваў у часопісе «Arche». О гэтых літхутары! І на гэты хутар "зь лесу далятлі... радкі камары". Памятаеш пра рэдкую птушку ў сярэдзіну Дняпра? А тут такі рэдкі камар, які далятлі на сярэдзіну хутара. А можа Кавальчук пралічыўся? І камароў было шмат? Дапускаю. Цалкам. Вось эпізод, які даказае няўменье Кавальчука лічыць.

"Вось да вогнішча падышлі Пётра з Валію..."

(Заўважку, аўтар, ён жа лірычны герой, ужо сядзеў калі кастра. — А.Г.)

— Сапраўды казак, — з гонарам за Пётру прагаварыў я да Валі.

Яна, сарамліва (а як жа інакш? — А.Г.) пасымхаючыся, прамаўчала...

Апускаю трызьненын аўтара, але заўважу, што нікто нікуды ад вогнішча не сыходзіў, і ў наўгунасці есьць тры асобы: Валія, Пётра, які пазней зарыгае ўвесь хутар, і Кавальчук.

"У хуткім часе да агня прыйшоў яшчэ адзін хахол Генік. І мы сядзелі ў ТРОХ моўчкі калі вогнішча. Пётра змоўк, і кожны з нас думаў пра нешта сваё, а можа ні пра што ні думаў..."

А пра што думаў аўтар, калі гэта пісаў у 1992 годзе ў выдрукаваў у 1999? Пря што ён думаў 7 гадоў? Пра жаночыя ногі! Я ўпэўнены. Вось цытата: "... плыні съядомасці неслла мяне, як па шпалах, па жаночых ногах..." Моцна!

Люблю я лічыць, люблю і ўмею. А яшчэ я люблю вылічваць. І вылічыў, што Алесь Кавальчук — гэта праваабаронца Алесь Бяляцкі.

наўку грам на 300 і выпівае.

Сеўшы пад'есыці, бацька, які прыехаў адведаць маці, і гэтак паверненца, і так. Урэшце на вытрымаў:

— Маці! Ну, навошта такое рабіць? Сама дазволіла выпіць твойго віна, а цяпер узяла ды схавала.

— Не хавала я нічога!

Дзіве пары вачэй утраполіліся на хлапчука, які ўжо быў, пераклаўши на вясковую шкалу хмеля — як «сава ў дупле».

Сяргей Майсения,

в.Другаўшчына пад Нясвіжем

Анатолія Клешчuka

Наша Ніва [2] 10.1.2000

БРАТУ

Днямі адзін з чытчачоў «Нашае Нівы» атрымае ліст такога са-
мага зместу. Гэта адказ на нядайні ягоны допіс — звычайны ліст з
самымі звычайнімі пытанынямі сёньняшняга часу — тымі, якія мы
ўжо даўно безнадзеяна ў мэтадычна задаем адзін аднаму, лідэрам,
народу, ды проста залпам шарахаем у бэлы съвет. Пытанынямі,
хто вінаваты, што рабіць, хто каго і хто там ідзе — што ўвесь час
скразіца ў нашае сумятні і няжма завісаючы пры сустрэчах. Апошнім
часам мы ўжо нават не пытаемся, а проста нема, у одуме, разгляда-
емся навокал — бо сказана ўсё, што можна было, паўтораны ўсё,
што сказана, і паўторана неаднайчы, а сэнсу німа.

Праўда, адказаць нам ўсё ж давядзеца. Раз і назаўжды — перад
Госпадам Богам вінаваты мы, а ня хто іншы. Наша вечная бяды —
мы ўвесь час хочам зьмяніць съвет, не мяняючы сябе. Марна. Бо съвет
ужо 2 тысячи гадоў мае выбар: прыняць гэтую праўду, адкрыць для
сябе рэальны стан справаў і з Богам выступіць супраць сусветнага
зла — албо зрабіць выгляд, што нас гэта ня тычыцца, і па-раней-
шаму блукаць у вечных чалавечых пытанынях.

І першаму, каму сёньня патрэбнае гэтае адкрыцьцё, — маладо-
му чалавеку, які шукае сэнсу жыцця, носіць на сэрцы бел-чырвона-
белы сцяг і якому дадзена пранізвілае адчуванье адказнасці за
ўсю Беларусь.

Табе, браце.

Вітаю.

Чытаў, ты вельмі перажываш
еш за краіну, за нацыянальную
дэмакратыю ўсе за тое, што съядо-
мымі сябры чамусыці расчароўва-
юцца і адмаяляюцца займацца
палітыкай.

Непрыемна табе казаць, але
палітыка ў Беларусі даўно скон-
чылася. Палітыкі німа — замест
яе засталася масавыя псыхалёгі,
папулярныя пачуцьці і паводзі-
ны: цынізм і нянавісьць, под-
ласьць і страх, пыхі і гнёў, жор-
сткасць і абыякавасць. Прась-
цей кажучы, звычайна зло, якое
шалее ў спустошаных, расчараван-
ых і падманутых душах. На-
жаль, ня толькі сярод правінцый-
ных савецкіх пэнсіянераў і пё-
мных вяскоўцаў, ня толькі ў
калідорах улады, КГБ і РАУ-
Сах, але ўсю нават там, дзе мы
хацелі б бачыць прыстой-
насць, чысціню і безумоў-
нае дабро — у асяродзьдзі
апазыцыі, у тусоўках ак-
тыўнае моладзі, у газетах,
якім мы верылі безаглядана.

Таму, напрыклад, рап-
тоўны прыход да ўлады
дэмакраты, выбары, мі-
тынгі і ўсё астатнія, у
нашым разумені, палі-
тыка, сама сабою ўжо
мала што вырашае. Га-
лоўнае пытаныне Бела-
русы сёньня куды глыбей-
ша за праблему таталі-
тарнага рэжыму і пагро-
зу рэваншу Расеі — гэта

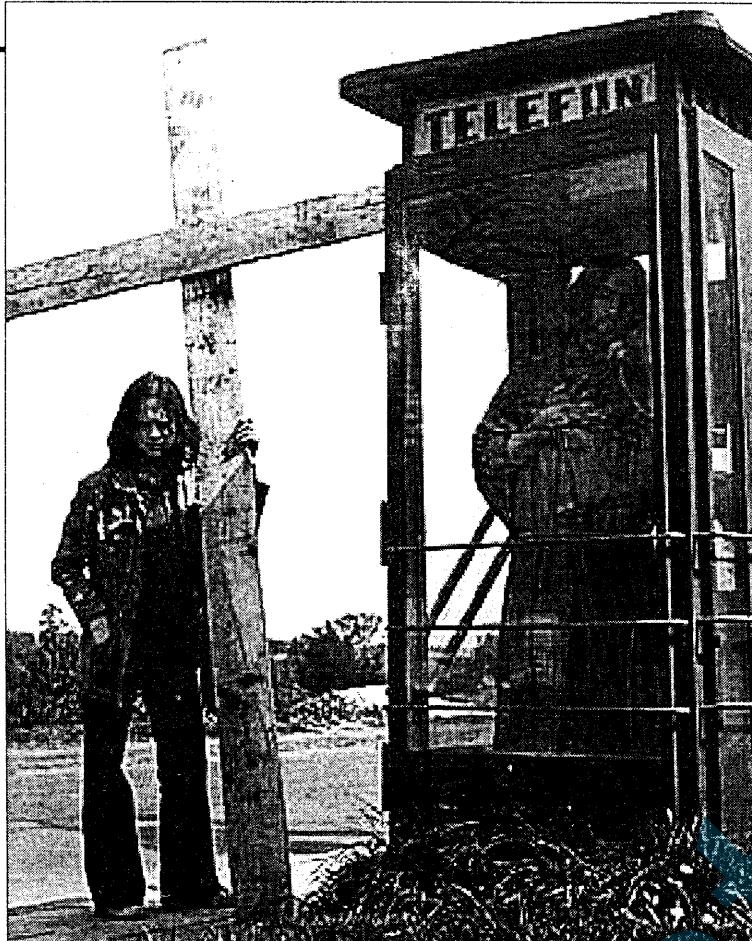
адсутнасць духу, вакуум бязъве-
р'я, які выбукае то сваромі ў апа-
зыцыі, то каменным градам і аз-
вярэлым зьбіцьцём дэмакраты-
на, то страшным агульнана-
родным трансам. Пуста і страшна —
вось пачуцьці, якія апаноўваюць
і ўсё грамадзства, і кожнага чала-
века бяз Бога — а куміры, павет-
раныя замкі ў чалавечыя прынцы-
пы на вачах ператвараюцца ў дым.

Тым часам можа быць і яшчэ
страшней. У 1999-м за ўсімі кан-
грэсамі дэмакратычных сілаў, апа-
зыційнымі прэзыдэнцкімі выба-
рамі, заканчэннем тэрміну Лука-
шэнкі, Маршамі Свабоды і саюз-
нымі дамовамі мы й не заўважылі,
як галоўнай падзеі ў году сталася
катастрофа Нямігі. Раптоўны і
жудасны правал дзяржавы і гра-
мадзства, якія калісці перад распа-
дам СССР Чарнобыльскі выbuch,
скалануў кожнага з нас заклікам
да ўсенароднага ПАКАЯНЬНЯ.

Памінь ня служыць розуму, і
да наступнае трагедыі мы прости-
зноў засынаем. А вось адчуцьці сваю
ўласную віну ў тым, што здарыла-
ся з усімі, пакаяцца ў жыцьці, якое
вядзе да Нямігі, спавяданца
перед Госпадам — гэта сапраўднае
ачышчэнне, пасля якога грамад-
ства нарэшце адчуе сама сябе, уба-
чуць, куды ідзе, і жахненца буд-
учыні. Вера не прыходзіць без

тыкажаш, мова, палі-
тыка, нацыянальная дэмакра-
тия... Усё так — але гэта толькі
вытворнае; гэта наступствы духо-
вага здароўя нацыі, а ніяк не яго
перадумовы. Людзі спрабуюць
спасціць гэтае «агульначалавечы
каштоўнасць» праз розум, лёгіку,
пачуцьці — гадамі, і ўсё роўна
ні робяцца съядомі гра-
мадзянамі. А вера — справа
сэкундных азарэнняў, пад
час якіх адкрыцьці справяд-
лівасці і гармоніі, свай
роднай мовы і ўласной кра-
ины — адны з самых моц-
ных. Людзі мняюцца не
ад пазнання: вызвален-
не ў нацыянальную рэва-
люцыю адбываюцца ў сэр-
цы, поўным любові і веры
у Бога.

Ты сам ведаеш: той, хто
сапраўды верыць, ніколі не
прагае хаты, ня будзе луп-
чаваць дзіцяці щі сварыца
з суседам. Цывлізацыя За-
хаду пабудаваная на хрысціянскіх
прынцыпах — і адсюль адкрытае
грамадзства, плюралізм і дэмакра-
тия, культура ўзаемапавагі. Нас
ураякае, як у Еўропе чиста ў хоры-
шы, бо ўсё, што робяць, яны стара-
юцца зрабіць узорна, бо кожная спра-
ва, ім з дзяцінства вядома, чалаве-
ку самім Госпадам дадзеная. Расея,
Украіна, Беларусь — як былі духово-
зворчымі зонамі, так і засталі-

ся. І мараль, і палітыка, і эканоміка
ў краіне бяз Бога ня маюць асноват-
ворнае систэмы каардынату, і таму
носіць сатана, кідеа на хваліх без
стырна, без вятралу і асобнага чал-
авека, і ўсю дзяржаву.

Вера ў любоў — гэта поўная
салідарнасць, еднасць і ўзаема-
паразуменне для сапраўдных
хрысціянаў як братоў і сёстраў
аднае Божае сям'і.

Толькі вера ў Ісуса Хрыста ў любоў
адзін да аднаго — гэта тая
сіла, што можа аўяднаніць беларускі
народ, усе 10 мільёнаў чалавек, без
падзелу на «съядоміх» і «несъядоміх»,
дэмакрату і лукашысту,
каталікоў і праваслаўных — і мы,
нарашце, здолеем узысціца да на-
цыі пад бел-чырвона-белым сця-
гам.

Пра сцяг, мой браце, трэба скажаць асбона.

На плянэце німа больш ярка-
га і моцнага сымбалю пакуты ў
уваскрасення Хрыста, чым бел-
чырвон-белы сцяг, белая патліні-
на з крывёю ўкрыжаванага Ісуса.
Мы носім на грудзях галоўны знак
Божага адкуплення — і робім
выгляд, што гэта прыгожы
колеры або расказываем усім
байку пра нейкага ваяводу з
бітам. Ты думаеш — як далёка
нам ўсю ёсць да Беларусі — а адлег-
ласць, якую трэба пераадолець,
складае ўсяго-ткі пярочкі далоні.
5—7 сантымэтраў — менавіта на
такой глыбіні ў чалавечым целе
знаходзіцца сэрца. Усё проста: ад-
значыці да сэрца. Пераадолець у сабе
пярочкі далоні, дайсці да Беларусі —
гэта значыць, прыняць Хрыста.
Гэта значыць, быць гатовым і да поўнае
свабоды, і да поўнае сама-
хвярнасці.

Вось тут і становіца ясна, што
не абысціся бяз самага непры-
емнага: таго, што называецца
пачаць з сабе. Высвятылец-
ца — які жах! — што пры-
чыну свайго няшчасця і
зло, заўважнае ў іншых,
мы выношвам самі. Наша
родная апазыційная
пыха, нянавісьць, самаза-
давленасць, фарызісты-
ства і ляnota — вось яно, арган-
ізавана зло, якое не дae пад-
ніца краіне.

Па-твойму, перадусім не-
залежнасць? Як табе скажаць:
«незалежнасць» не
тады, і калі большасць на-
селеніцтва будзе ганарыцца,
якія мы своеасаблівыя і
баяцца Расеі; сапраўдная неза-
лежнасць — гэта калі людзі вераць
у Бога і любяць Беларусь.

Юдэя ў І ст. н.э. таксама змага-
лася за нацыянальную незале-
жнасць. Разгортаўшы вызвольныя
рухі, рабілі палітыку партыі фа-
рысэл і садукеў, нават дзейнічалі
тэрарысты-злоты. Народ Божы
быў упэўнены, што Месія ў першую
чаргу вызваліць сваіх дзяцей з-пад

паганскае Рыму. І прысьці Хры-
ста, які казаў пра веру ў любоў,
папросту не заўважылі.

Нашая нацыянальная дэмак-
ратыя канца ХХ ст., як і спроба
пачатку стагодзідзя, засталася, на
жаль, толькі прыгожай легендай.
Канцепцыя нацыянальнае ідэі,
«нацыянальнае дзяржава — духо-
вае Адраджэнне», на практицы
была зведзеная да чыста
сымбалічнае беларусіза-
цы. Во беларусізацыя
бяз Бога — гэта пус-
тое.

БЕЛАРУСКАЯ ФОРМА — дзяржава
і нацыянальная спо-
цыфіка, мова і культура — прызначаны
для ХРЫСЦІЯНСКАГА ЗЪМЕСТУ. Бе-
ларуская форма — хрысціянскі зъмest
— такая формула найбольш прости
и ёмістів выражае сут-
насць духовага Адраджэння
и самое нацыянальнае ідэі.

Знаеш, часам та-
кое ўражанье, што
БНФ ужо сваю ролю
выканану. Камунізм
разбураны, штуршок
да Адраджэння краі-
ну ўзрушыў — і вось
яна, моладзь, што ад-
гукнулася. Цяпер — на-
ступны этап, вырашальны. Бела-
ruski прары да Бога.

Імкліва набліжаецца час тых,
каму сёньня 15—25 гадоў. Моладзь
ужо ў эпіцэнтры падзеяў і на хвалі
грамадзкіх чаканняў. Нас ня так
многа. А Беларусь — гэта 10 міль-
ёнаў чалавек, 200 тысячай км² — і
па самыя далёгія вакол цябе
людзі, якія ня вераць. За намі —
толькі Госпад Бог, пад нагамі —
зямля, што стогне праз сон, а пе-
рад намі — пытаныне: ну як, мы
гатовыя?

Калі НЕ — што ж, тады давай
рыхтавацца час тых,
кamu сёньня аздыны Асноўны Закон
без паправак і дапаўненій —
кніга № 1, Святое Пісанье.
Універсальны настольны пад-
ручнік PR і прыкладное палі-
тыкі, малы і вялікі кансьпірат,
твой дзёйнік-2000.

Верши у Бога? Любіш Бела-
rusь? Готовы з гэтым ісці да люд-
зей? Калі тройчы «так» — то «не
разыбіць не спыніць, не стрымаць»
сказана пра цябе.

А пакуль — у касцёлах, дзе
тыкасці людзей славіць Бога па-
беларуску, у местачковых правасла-
ўных цэрквях, дзе пачынаюць
прапаведаць на мове прыхаджа-
нам, у малітоўных дамах кальви-
ністай, баптыстай, эвангелістай,
дзе дух свабоды і беларускай съя-
домасці — вось дзе жыве Бела-
rus.

Мяркую, сэнс ты ловіш.
Даруй, што пішу съехам. Справа
аграмадная, сказаць можна
шмат, а рабіць трэба хутка. Што ж
да выбару — глядзі сам: воля твая.
Адно прашу, не забывайся: у гэты
момант Госпад на нас з табою
разлічвае.

Трэ будзе дапамога — звяза-
тися. Будуць пытаныні — піши:
220005, Менск, Варвашэні 8, Упра-
ва БНФ.

З Богам!
Твой брат Павал Севярынец,
старшыня Маладога Фронту

ку — але велізарнай вайсковай і
спецслужбовай сіле супрацьстаяць
як мітадамі бессэнсоўна. Слабі-
на спустошанае камуністычным
атэізмам імпэрыі ў тым, што яна
духова ня могла, што яе трывалы
страйміцаўшы глябальныя духовы
прапаведы ў самую Расею. Хрыс-
ціянскі рух на Москву, прычым ме-
навіта з Беларусі, будзе самым
магутным ударам у сэрца імпэрыі
«трэцяга Рыму». Выратаваць Ра-
сей духом экспансія прасвяты-
ленія і пропаведзі — гэта табе
не панічна-палітычны ўцёкі ў
NATO. Но Расея, сапраўды хрыс-
ціянская, адкрытая Богу — гэта і
бясыпечная дэмакратыя, і вялікая
культура, і спакой для ўсяго съве-
ту.

Згадай, менавіта ў Беларусі
вырашаліся ключавыя пытаныні
паўстаныя і распаду Расейскага
імпэрыі: яшчэ з часоў Полацку, з
часоў стратэгічнага эўраазіяцкага
супрацьстаяння Маскоўшчыны з
ВКЛ, праз страшныя войны XVII
ст. — аж да I зізду РСДРП, гар-
лавіны II сусветнай. Да трывом-
фальнае Белавеское пушчы, па-
сля якой сталіцай СНГ становіцца
Менск, а ў ім — тут жа — на
пойны рост падымеца прыв

12 НАША НІВА

менскія нетры

ПРА «БАТОН»
І ПРА ТРАМВАЙ

Звыклыя паліўна-энэргетычныя крызы ды нечаканыя падвышэнныя коштам на «растаможку» хоць у каго адаб'юць ахвоту набываць асабістую «Антылёпу-Гн», таму сёняня як ніколі відавочна выявілася неабходнасць існавання грамадзкага транспарту — асабліва ў такім вялікім месцыце, як Менск, дзе, натуральная, прадстаўленая ўсе ягоныя дэфініцы, далёка не раўназначныя паводле карысыці і ўплыву на выгляд гораду. Так, напрыклад, метро, якое з часоў, калі Машэраў ледзьве не ўласнаручна загнаў першую палю ў ягоны падмурок, зрабіла частку «цэнтральных» аўтобусаў у пэўным сэнсе самадастатковымі — спыніўши тым самым іх эвалюцыю (пра што съведчыць рэліктавыя экзэмпляры, якія можна сустрэць на 19-м, 57-м, 69-м або 53-м аўтобусных маршрутах), — амаль не рэалізавала сябе ў кантэксьце места, засталося нябачным: пра яго існаванне съведчыць толькі перыядычная вібрацыя глебы ды слупкі-съветлячки з двухсэнсойнай літарай «М» на ўваходах.

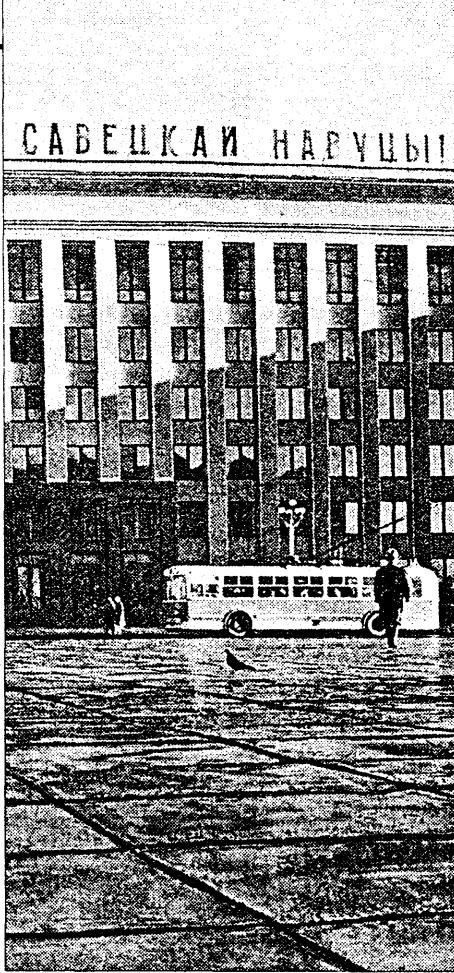
Тралейбус, з ягоным звычкай плаўна крататаца і рэзка спыняцца (на што спрэсаваная шмат'ярусная чалавечая маса ў салёне азываеца устойлівым выразам «дровы вязеш?», які пад канец працоўнага дня ператвараецца з пытальнага ў съцвярджальны), наадварот, настолькі злыўся з гэткім самым, як ён сам, шэра-блакітым навакольлем, што яго натужнае выцьцё ўспрымаеца як адмысловы гукавы сыгнал, дзеля вычлінення яго з паўсоннае менскае рэчаінасці. «Рагаты», «электрашафа», «батон» — гэта далёка ня поўны пералік ласкавых найменнін, якімі яго надзяляюць аўтааматары, чыя вялікая і сувятая нянавісць да тралейбусаў не паддаецца разумовому анализу.

Але найбольш увагі менчуку (вазымце хоць Аркадзя Кулішава, хоць Адама Глебуса) заўсёды надавалі трамваю — гэтаму жывому ўласненню чалавечеа цывілізацыі — яскрава-безгустоўна размалеваному вагону, дзе заўсёды скразьняк (старыя мэталёвые ваканіцы скрывелі і не зачыняюцца як сълед), дзе калоціць і балюча кідае. Вагону, які рухаецца толькі наперад (а пасля разварочаеца — і зноў наперад), і кіраваецца якім можна пры дапамозе лома. Тут, відаць, адигрывае сваю ролю звычка: трамвай — самы стары сярод усіх грамадзкіх транспартных сродкаў у Менску. Нават з выглядзу (калі бачыш надпіс «Менскому трамваю — 70 год», здаецца, што ён тычыцца менавіта гэтага трамвая). У іншых «трамвайных» беларускіх местах — Віцебску, Наваполацку — рэліктавая чырвона-жоўтая парода зводзіцца на шмат хутчай. Трэба зрабіць усё, каб хоць у Менску яна захавалася. Няхай бегае. Няхай звоніць. Можа вершаў добрых больш будзе пісацца.

Андрэй Скурко

Можа, хопіць займацца самападманам? Скінь падраны кафтан беларускасці! Абірай сапрайднае адраджэнне! Жыве VKL — наша краіна! А/с 124, 246012, Гомель.

Спадар ё дух; а ў дух Спадароў, там свабода. Беларуская Эвангельская Царква. Штодзядзелю ў Менску з 17-й гадзінай — вул. Любімава 21-56, тэл.: 270-89-87. У Аспітовічах з 11-й гадзінай — вул. Ленінская 40, тэл.: 20-840.

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Пятру К. з Берасьця. «Наша Свабода» зарэгістравана, але, каб пачаць выходзіць, ім трэба знайсці сабе «юрыдычны адрас». Тымчасам на Новы год у менскай рэстарацыі «Белая Вежа» праводзілі рэкламную акцыю «Нашай Свабоды»: сп.Харнека паднімаў 40-кілаграмовую бочку з вівам замест гіры. Узняў ён яе 3150 разоў.

Барысу С. з Іскры. Пад «сатаніскімі знакамі» Вы, трэба думаць, разумееце тыя зорачкі, што абазначаюць пачатак весялія і настолкі злыдні ў салёне. Ад тэж сту трэба адразаць усё, што нельга не адразаць.

Сяргею Г. з Берасьця. «Нечакана поле скончылася». Гэтак не бывае. «Чысты і ідэальны юнак Міхась у войску сутыкаецца з чэртасцю і хамствам. Яго мучыць асілак-«зед». Калян. Некі пад рагіцу Каляна знаходзяць у койцы з нажом у грудзях. Міхась уцыкае і бяжыць полем і лесам», — вось карткі зъмест Вашага апавядання. Усё тут правільна. А так не бывае.

Анатолию Г. з Менску. Мы схілям галавы перад тым, што Вы не бацёся такія думкі сваім імем падпісаваць.

Групе работнікаў гуты «Кастрычнік» з Елізава. Абінавачаны, пра якія Вы пішаце, вельмі важкія — калі сапраўды складзены 20 кг плаціны. Расцьледаваць гэткія абінавачаныя мы можам толькі тады, калі ліст будзе не ананімным.

ГАЗЭТА ПРЫМАЕ ТАКСАМА АБВЕСТКІ БОЛЬШЫМ ШРЫФТАМ ЗА НЕВЛІКУЮ ПЛАТУ

- да 20 слоў — **56 руб.**
- звыш 20 слоў — **78 руб.**
- па-мастаку аформленая аўтавід — **20 руб.** за 1 кв. см.
- па-мастаку аформленая аўтавід памерам больш за 24 кв. см з улікам кошту арыгінал-макету — ад **44 руб.** за 1 кв. см. За аўтавід пра сімейны падзея — звыжка.

Каб замовіць платную прыватную абвестку, трэба пералічыць грошы праз пошту пераводам на наступныя разыўківыя рахунак: Рэдакцыя газеты «Наша Ніва», р/р 3012213050010 Ленінскага адд. «Белбансабанку» г. Менск, код 763.

На зваротным баку бланка паштоваў з пераводу ў сэктры: «Для пісмовых паведамленняў» запісваецца дакладна і чытальна тэкст абвесткі, тэлефон для сувязі з АБАВЯЗКОВАДАДАЕЦА СКАЗ: «ЗА РЭКЛАМНЫЯ ПАСПЛУГ».

Рэдакцыя

КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРЫВАТНОЙ АБВЕСТКІ

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуюм Вашу абвестку (як больш за 15 слоў) бясплатна. 220050, Менск, а/с 537

Тэкст

Імя і прозвішча

Адрес, тэлефон

«ПЕРАПІС» — ТАТАЛЬНЫ ПАДМАН?

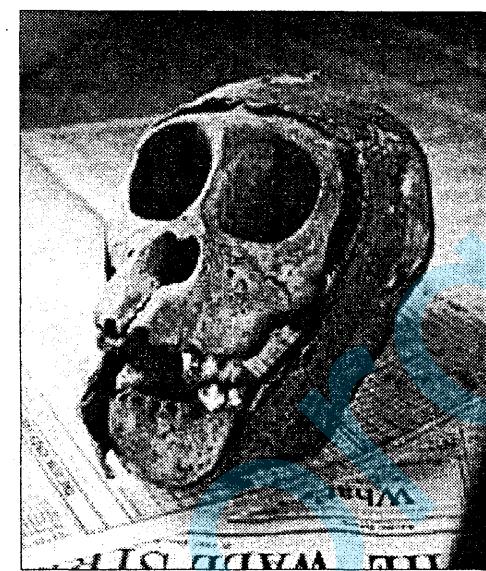
Сэнсацыйныя разылкі доктара Каўзы: беларуская нацыя зыніка

Даўні сябар аўтара і рэдакцыі, д-р Ганорыс Каўза (Dr. Honoris Causa, <http://www.cri.coe.us>) з універсітэтам Білья (Кран-Мантана, ЗША), шчыры прыхільнік і віртуальны саўдзельнік адраджэння Беларусі, вывесіў на сваім інтэрнэтскім сайце новыя сэнсацыйныя вынікі сваіх наўковых пошукаў.

З дапамогаю кампютару і пэўнага амэрыканскага дасьледчага інстытуту, у якім сабраныя ўсе тэлефонныя даведнікі съвету, д-р Каўза ўласным арыгінальным спосабам параўноўваў статыстычныя звесткі апошняга перапісу насельніцтва і апошніх тэлефонных даведнікаў. Былі адбраны і падлічвалі нацыянальную паходжанню, напрыклад, Ліцвінчук, Маскалёў, Хохлік, Лях, Швед, Палевікова і г.д., а ўжо на іх падставе разылчаваўся нацыянальны склад насельніцтва ў адсотках. Які ж вынік атрымаў вельміпаважаны прафэсар? Што тычыцца беларускіх фінаў, карэйцаў, амхараў і нават расейцаў, атрымалася прыстойная карэляцыя (што значыць супадзенне) з вынікамі афіцыйнага перапісу. **А вось з беларусамі атрымалася на проста несупадзенне, але сапраўдная сэнсацыя — беларусаў няма.** Куды ж зынікі гэтая таямнічыя жыхары балотаў? И як жа былі атрыманыя т.зв. вынікі г.зв. «перапісу» насельніцтва? А самае галоўнае, чаго маєм чакаць зараз ад нацыянальнай большасці — ліцвінінай і найбольш агрэсіўнай з меншасці — сакуну?

Д-р Каўза запрашае да дыскусіі на гэту балючую тему ўсіх съведкаў, удзельнікаў і зацікаўленых новадкрытым феноменам.

Мы тут прыводзім парападынную табліцу нацыянальнага складу насельніцтва паводле вынікаў кампютарнага дасьледавання і звестак г.зв. «перапісу». Кожны можа параўнаны.

№ Нация	Паводле г.зв.	Паводле аналізу «перапісу», %	Паводле прозві- шчай, %
Г.зв.Беларусы	81	0	0
1а Ліцвіны	0	42	42
1б Палешуки	0	11	11
1в Крывічы	0	9	9
1г Палевікі	0	4	4
1д Gudas	0	3	3
1е Сакуны	0	1	1
1ж BaltruSis	0	1	1
2 Палякі	4	12	12
3 Расейцы	11	6	6
4 Літоўцы	0	4	4
5 Украінцы	2	2	2
6 Латышы	0	1	1
7 Гішыл	2	4	4
8 Агулам	100	100	100

Юзік Лабецкі

ПРЫВАТНАЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Дзе згубіўся польскі мой вятр? Вяртайся ва ўлоньне віцебскае, беларускае. Дзывінскі съвитанак

Ізгадай мні, мій миленький, Два разы на дніну, А я тебе ізгадаю Сім раз на годину. Хвароба каханья

КАНТАКТЫ

Маріёўская патрыёты! Малады Фронт чакае вас. За намі будучыя! Будзьма разам! Маріёў, вул.Ленінскага, 27-50

Licvin, dalučajsia da svaič! Razam my adrodzim VKL, našu Bačkaūščunu, naš īad. A/s 124, 246012, Homiel

ІДЕІ

Пуна, стваральнік эталёну «Пагоні» бачыў у вершніку свайго сына. А я бачу чалавека, якога кахаю. Паштальён Свабоды

Захаваем Беларусь! Адродзім Беларускую! Абаронім іх! Усё гэта зробіш ты, уступіўши ў «Касінеры». Салігорск, вул. Маладзежная, 7-75

Съвяточна, аздобім мерапрыемства, прысьвячаныя суду ці пакаранью асобы, якая выконвае абавязкі ППРБ, за дзейнасць, што падпадае пад артыкул Рэспублікі Беларусь «Зідра Радзіме». Фольк-гурт «Дзяньніца»

Прымем запрашэнне да ўдзелу ў фэстывалі «Прывет, немытая Россия!». Фольк-гурт «Дзяньніца»

Добрыя тэксты, незвычайніе афармленіе, знамёны імёны — гэта Калядны нумар газеты «Наша ніва ісцінна». Ад Вас: 35 руб., капэрта з маркаю й купон б/а. А/с 169, 220030, Менск «Наша ніва ісцінна» — гэта не міраж. Мы выходзім і выхадзім. Чытайце апошні нумар. Ад Вас: 35 руб., капэрта з маркаю й купон б/а. А/с 169, 220030, Менск

Кнігі, музыка

Надбуду вялікія польска-расейскі і расейска-польскі слоўнікі. Тэл.: 256-71-05. Святла

«Наша Ніва» незалежная газета, заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991. Галоўны рэдактар Сяргей Дубавец. Рэдактар выпуску Андрэй Дынко. Мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі. Сакратар-рэдактар Аляксандра Макавік. Дызайн-макет Лявон Раманчук. Выдавец: рэдакцыя газеты «Наша Ніва». Заснавальнік Павал Жук. Адрас для дапісай: 220050, Менск, а/с 537. Tel/fax: (017) 227-78-92. E-mail: niva@user.unibel.by http://members.xoom.com/Nasa_Niva.

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. Наклад 3757. 6 палос фарматам А2. Нумар падпісаны ў друк 21:05, 03.01.2002. Друк